

EESTI VABARIIK

PATENDITAOTLUS

**Patenditaotluse
sisuline ekspertiis**

Metoodilised juhised

PATENDITAOTLUS

Patenditaotluse sisuline ekspertiis

Metoodilised juhised

**Patendiamet
Tallinn 2005**

Väljaandja: Patendiamet
Toompuiestee 7, Tallinn 15041

Tõlgitud väljaandest *Guidelines for Examination in the European Patent Office. Part C. Guidelines for Substantive Examination. Chapters I–III*

Translated from the publication: Guidelines for Examination in the European Patent Office. Part C. Guidelines for Substantive Examination. Chapters I–III

Metoodilised juhised on välja antud Euroopa Patendiameti (EPO) finantseerimisel

The Methodical Guidelines is financed by the European Patent Office

Tõlkija: Anne Erlach
Toimetaja: Monica Lauri
Keeletoimetajad: Liivi Seestrand, Eve Tammaru
Trükk: Infotrükk

© Patendiamet, 2005

ISBN 9985-9340-5-9

OÜ·INFOTRÜKK

SISUKORD

Eessõna	7
Tõlkija eessõna	9
I peatükk – Sissejuhatus	10
1. Üldine märkus	10
2. Patendieksperti töö iseloom	10
3. Ülevaade	10
II peatükk – Euroopa patenditaotluse sisu (välja arvatud nõudlus)	11
1. Üldist	11
2. Lühikokkuvõte	11
3. Avaldus patendi saamiseks – leiutise nimetus	12
4. Leiutiskirjeldus	12
4.1. Üldised märkused	12
4.2. Tehnikavaldkond	13
4.3. Leiutise eelduseks olev tehnika tase	13
4.4. Ebaolulised küsimused	14
4.5. Tehniline probleem ja selle lahendus	15
4.6. Reegel 27(1)(c), võrreldes artikliga 52(1)	15
4.7. Joonised	16
4.8. Viitetähised	16
4.9. Kirjelduse piisavus	16
4.10. Artikkel 83 <i>versus</i> artikkel 123(2)	17
4.11. Ebapiisav avamine	18
4.12. Tööstuslik kasutamine	18
4.13. Esitusviis ja -järjekord	19
4.14. Terminoloogia	19
4.14a. Arvutiprogrammid	20
4.15. Füüsilised väärtused ja ühikud	20
4.16. Pärinimed, kaubamärgid ja ärinimed	21
4.17. Registreeritud kaubamärgid	21
4.18. Viidatavad dokumendid	21

5. Joonised	23
5.1. Vorm ja sisu	23
5.2. Väljatrükkide kvaliteet	24
5.3. Fotod	24
6. Bioloogilise ainega seotud leiutised.....	24
6.1. Bioloogiline aine	24
6.2. Bioloogilise aine avalikkusele kättesaadavus.....	24
6.3. Bioloogilise aine deponeerimine	25
7. Keelatud materjal.....	27
7.1. Liigid.....	27
7.2. Materjal, mis on vastuolus avaliku korra või moraalliga	28
7.3. Halvustavad avaldused.....	28
7.4. Tähtsusetud avaldused	28
7.5. Materjali väljajätmine avaldamisest.....	29
II peatükk – Lisa. Rahvusvahelises praktikas tunnustatud ühikud ning vastavuse tagamine reeglina 35(12) (vt II, 4.15)	30
III peatükk – Nõudlus	37
1. Üldist	37
2. Nõudluse vorm ja sisu	37
2.1. Tehnilised tunnused	37
2.2. Kaheosaline vorm	38
2.3. Kaheosalise vormi ebasobivus	39
2.3a. Mitte-kaheosaline vorm.....	39
2.3b. Kaheosalise vormi “kohaldatavus kõigil juhtudel”	40
2.4. Valemid ja tabelid	40
3. Nõudluse liigid	40
3.1. Kategooriad.....	40
3.2. Sõltumatute nõudluspunktide arv.....	41
3.3. Vastuväide reegli 29(2) alusel.....	42
3.4. Sõltumatud ja sõltuvad nõudluspunktid	42
3.5. Nõudluspunktide seostamine	43

3.6. Sõltuvate nõudluspunktide sisu	43
3.7. Alternatiivsed lahendused nõudluses	43
3.7a. Sõltumatud nõudluspunktid, mis sisaldavad viidet teisele nõudluspunktile	44
4. Selgus ja nõudluse tõlgendamine	45
4.1. Selgus	45
4.2. Tõlgendamine	45
4.3. Vastuolud	45
4.3a. Üldised sedastused, leiutise "idee"	47
4.4. Olulised tunnused	47
4.5. Suhtelised terminid	48
4.5a. Terminid "umbes", "ligikaudu" jms	48
4.5b. Kaubamärgid	48
4.6. Vabalt valitavad tunnused	49
4.7. Tulemus, mida soovetakse saavutada	49
4.7a. Parameetrid	50
4.7b. Nõudlus "Toode meetodi abil"	50
4.8. "Seade ... teostamiseks", "Meetod ... valmistamiseks" jne	51
4.8a. Kirjeldamine viitega kasutamisele või muule objektile	52
4.8b. Väljend "sees"	53
4.9. Nõudlus kasutamise kohta	54
4.10. Viited leiutiskirjeldusele või joonistele	54
4.10a. Meetod ja vahendid nõudluses viidatud parameetrite mõõtmiseks	55
4.11. Positsiooninumbrid	56
4.12. Negatiivsed piirangud (näiteks eitamised)	57
4.13. "Sisaldab" <i>versus</i> "koosneb"	57
4.14. Patoloogilise olukorra funktsionaalne kirjeldus	58
5. Lühidus, nõudluspunktide arv	58
6. Toetus leiutiskirjelduses	59
6.1. Üldised märkused	59
6.2. Üldistamise ulatus	59
6.3. Vastuväide toetuse puudumise tõttu	59
6.4. Toetuse puudumine <i>versus</i> ebapiisav avamine	61
6.5. Kirjeldamine kasutamise kaudu	61
6.6. Sõltuvate nõudluspunktide toetus	62
7. Leiutise ühtsus	62

7.1. Üldised märkused.....	62
7.2. Iseloomulikud tehnilised tunnused.....	62
7.3. Vaheprodukt ja lõpp-produkt	64
7.4. Alternatiivid	66
7.4. Markush'i-grupp	66
7.5. Individuaalsed tunnused nõudluses	67
7.6. Ühtsuse puudumine <i>a priori</i> või <i>a posteriori</i>	67
7.7. Eksperdi lähenemisviis.....	67
7.8. Sõltuvad nõudluspunktid.....	68
7.9. Ühtsuse puudumine otsingu käigus.....	68
7.10. Ühtsuse puudumine ekspertiisi käigus	68
7.10a. Muudetud nõudlus.....	70
7.11. Euro-PCT taotlused.....	70
7.11.1. Rahvusvahelised taotlused ilma täiendava otsinguta ...	70
7.11.2. Täiendava otsinguga rahvusvahelised taotlused	72
7.11.3. Rahvusvahelise eeleksperiisi aruanne (REA)	72
7.11.4. Piiratud REA	72
8. Erinevad patenditaotluse tekstid eri lepinguosaliste riikide suhtes (vt ka D-VI, 4)	73
8.1. Erinev tekst tehnika taseme suhtes vastavalt artiklile 54(3) ja (4)	73
8.2. Erinevad tekstid, kui on toimunud õiguste osaline üleminek vastavalt artiklile 61	73
8.3. Erinev tekst, kui on tehtud reservatsioon vastavalt artiklile 167(2)(a)	74
8.4. Erinev tekst, kui on olemas varasema kuupäevaga siseriiklikud õigused	74
8.5. Nõudluspunktide lõivude arvestamine	75
LISA 1. Patendi taotlemise ja jõushoidmisega seotud riigilõivud Eesti Vabariigis (seisuga 1. jaanuar 2005).....	76
LISA 2. Eestis patendi saamise avalduse vorm.....	78

EESSÕNA

Käesoleva väljaandega jätkab Eesti Patendiamet tööstusomandi õiguskaitse alaste meetodiliste selgitavate abivahendite väljaandmist. See täiendab 2003. aastal väljaantud meetodilist juhist "Patenditaotlus. Valik patenditaotlejale olulisi õigusakte" ja selles on toodud Euroopa Patendiameti ekspertiisijuhendi ühe olulisema osa – sisulise ekspertiisi tõlge eesti keelde.

Eesti Vabariik ühines 2002. aastal Euroopa patentide väljaandmise konventsiooniga, mille lahutamatu koostisosa on rakendusmäärus. Ühinemise eeltingimus oli Eesti patendiseaduse harmoniseerimine konventsiooni ja selle rakendusmääruse sätetega. Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni kohaldamise seaduse sätete järgi peab Euroopa patenditaotlus olema õiguslikult võrdne Eesti patendiseaduse kohaselt esitatud patenditaotlusega. Siit tulenevalt peavad põhimõtteliselt olema ka võrdsed patenditaotlustele esitatavad sisulised nõuded. Sisulised nõuded on kirjeldatud põhjalikult Euroopa Patendiameti ekspertiisijuhendis.

Eesti Patendiamet juhindub patendiekspertiisi tegemisel Eesti patendiseadusest ja selle allaktidest ning samuti Euroopa patendikonventsioonist ja selle allaktidest, niivõrd kui see ei ole vastuolus Eesti patendiseadusega.

Käesoleval ajal annab Eesti Patendiamet patendid välja keskmiselt 40–50 protsendile esitatud patenditaotluste koguarvust. Millegipärast on levinud ekslik arvamus, et kui formaalnõuded patenditaotlusele on täidetud, siis peab patendi välja andma. Tegelikult on patenditaotluste tagasilükkamise põhilised põhjused sisulised puudused leiutuskirjelduses ja nõudluses (leiutise olemus ei ole piisavalt avatud, nõudluses ei ole täpselt määratletud leiutise objekt, puudub leiutise ühtsus jne).

Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega „Patenditaotluse sisu ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord“ (RTL, 11.01.2005, 5, 36) kehtestatud patenditaotluse juhendis sätestatu ja Euroopa Patendiameti ekspertiisijuhendis sätestatu selgitab patenditaotluse koostamise sisulisi nõudeid ja neid arvestades on patenditaotlejal võimalik koostada sisuliselt korrektne patenditaotlus ning selle baasil hiljem Euroopa patenditaotlus või rahvusvaheline patenditaotlus (PCT-taotlus).

Väljaanne on oluline abivahend patendiekspertiisis, aga samuti patenditaotluse koostamisel ning patendi saamisel. Seda abivahendit võib kasutada ka kasuliku mudeli registreerimise taotluse koostamisel.

Mida rohkem arvestab patenditaotleja patenditaotluse koostamisel käesolevaid juhiseid, seda suurema tõenäosusega jõuab ta patendi väljaandmisele oma leiutisele Eestis. Samuti saab patenditaotleja seda kvaliteetsemalt koostada patenditaotluse oma leiutise kaitsmiseks teistes riikides.

Väljaanne on suunatud eelkõige Patendiameti patendiekspertidele. Seda võivad kasutada edukalt ettevõtjad ja leidurid, kes soovivad kaitsta oma uusi tooteid patentidega või ka kasulike mudelitena. Samuti on väljaanne abimaterjaliks patendivolinikele ja teistele tööstusomandi alast õigusabi osutavatele isikutele.

Väljaandja tänab väljaande ettevalmistajaid Monica Laurit ja Eve Tangi. Eriline tänu kuulub patendiekspert Anne Erlachile, kes tõlgina suutis läbi murda terminoloogiat rägastikust.

Toomas Lumi

Patendiameti

Peadirektori I asetäitja

Tallinnas, 28. jaanuaril 2005

TÖLKIJAJE EESSÕNA

Eesti Patendiameti väljaandena ilmus 2003. aasta oktoobris kogumik "PATENDITAOTLUS. Valik patenditaotlejale olulisi õigusakte", mis muu hulgas sisaldas Euroopa Patendiameti ekspertiisjuhendi osa C peatükkide IV–VI tõlget. Käesolev väljaanne on nimetatud kogumiku järg, sisaldades ekspertiisjuhendi osa C peatükkide I–III tõlke. Nimetatud peatükid on tõlgitud *GUIDELINES FOR EXAMINATION IN THE EUROPEAN PATENT OFFICE* 2003. aasta detsembri väljaande html-versiooni järgi.

Tõlkimisel on püütud patendialaseid termineid ja väljendeid kasutada samasuguses tähenduses, nagu neid on kasutatud Eesti patendiseaduses ja vorminõuetes. Paraku pole absoluutne täpsus võimalik, sest iga keele terminoloogia kujuneb välja omasoodu, sh ka eestikeelne terminoloogia, ning seega pole mõistete maht ja paralleeltähendused alati kattuvad. Seetõttu on lugejal soovitatav jälgida ka originaalteksti, seda enam, et Euroopa Patendiamet *GUIDELINES*'i teksti pidevalt täiustab ja parandab. Algtekst nii inglise, prantsuse kui ka saksa keeles on kättesaadav aadressil http://www.european-patent-office.org/legal/gui_lines/. Nimetatud algteksti täiendavaks eeliseks on viidatud allikate kättesaadavus – kõik viidatud artiklid, reeglid ja juhiste viidatud osad saab samas tekstis linkidena kohe kätte.

SI süsteemi tuletatud ühikute tõlkimisel on aluseks võetud Eesti Entsüklopeediakirjastuses 2003. aastal välja antud „A ja O Taskuteatmik“.

Euroopa Patendiameti ekspertiisijuhend (väljavõte)

Osa C Ekspertiisijuhend

I PEATÜKK

SISSEJUHATUS

1. Üldine märkus

Art. 18

Juhendi käesolevas osas C tähistab mõiste "patendiekspert" eksperti, kelle ülesandeks on sisuline ekspertiis, mis on lõpliku otsuse eest vastutava ekspertiisiüksuse tegevuse osa.

2. Patendieksperti töö iseloom

Patendieksperti suhtumine on väga tähtis. Ekspert peab alati olema konstruktiivse suhtumisega ja abivalmis. Ehkki ekspert ei tohi loomulikult tähele panemata jätta suuremaid puudusi, peab ta evima proportsioonitunnet ja mitte esitama ebaolulisi vastuväiteid. Ekspert peab arvestama sellega, et EPC nõuete kohaselt on leiutiskirjelduse ja patendinõudluste koostamine taotleja või tema volitatud esindaja kohustus.

Ekspert peab eelkõige pöörama tähelepanu juhendi üldosa punktis 4.3 esitatud juhiste. See ei kehti mitte ainult EPO teiste osakondade suhtes. See tähendab ka näiteks seda, et ekspertiisiüksuse teised liikmed ei peaks esmase eksperti töö dubleerima (vt VI, 7.4).

3. Ülevaade

Juhendi osa C ülejäänud teksti peatükkides I-V käsitletakse taotlustele esitatavaid nõudeid ja peatükis VI menetluse keskseid küsimusi. Nimetatud kahte tööaspekti ei ole siiski alati otstarbekas teineteisest selgelt eraldada.

II PEATÜKK

EUROOPA PATENDITAOTLUSE SISU (VÄLJA ARVATUD NÕUDLUS)

1. Üldist

- Art. 78 Euroopa patenditaotlusele esitatavad nõuded on sätestatud artiklis 78. Taotlus peab sisaldama järgmisi osi:
- Art. 78(1)(a) (i) avaldus Euroopa patendi saamiseks;
- Art. 78(1)(b) (ii) leiutiskirjeldus;
- Art. 78(1)(c) (iii) üks või mitu nõudluspunkti;
- Art. 78(1)(d) (iv) leiutiskirjelduses või nõudluses viidatud joonised ja
- Art. 78(1)(e) (v) lühikokkuvõte.

Käesolevas peatükis käsitletakse kõiki nimetatud nõudeid niiivõrd, kui need on seotud eksperdi tööga, välja arvatud punkti (iii), mida käsitletakse III peatükis. Esimesena käsitletakse punkti (v).

2. Lühikokkuvõte

- Art. 85 Lühikokkuvõttega seotud üldised seisukohad on toodud osas B-XI.
- Art. 98 Lühikokkuvõte on sisseantud ja avaldatud taotluse sisu väljendus ning selle avaldamise lõpliku kuju kohta võtab otsuse vastu otsinguüksus. Lühikokkuvõtet ei ole vaja viia avaldatud patendi sisuga kooskõlla isegi juhul, kui lühikokkuvõte erineb oluliselt taotlusest, sest patendi ametlik kirjeldus ei sisalda lühikokkuvõtet. Ekspert ei peaks seetõttu püüdma lühikokkuvõtet parandada. Ekspert peaks siiski arvestama seda, et lühikokkuvõttel ei ole taotluse, mille koosseisu lühikokkuvõte kuulub, suhtes mingit õiguslikku toimet. Lühikokkuvõtet ei tohi kasutada kaitseulatus tõlgendamiseks või leiutiskirjeldusse mõne täiendava objekti lisamise õigustamiseks.

3. Avaldus patendi saamiseks – leiutise nimetus

Avalduses esitatavaid andmeid käsitletakse osas A-III, 4. Need ei ole tavaliselt seotud eksperdi tööga, välja arvatud leiutise nimetus.

Reegel 26(2)(b) Nimetus peab selgelt ja lühidalt määratlema leiutise tehnilise nimetuse ega tohi sisaldada mingeid ilustatud nimesid. Ehkki formaalsuste kontrollimisel võib tõenäoliselt avastada kõnealuse nõude eiramise, peaks ekspert nimetust hindama tema poolt loetava leiutiskirjelduse ja nõudluse ning nende võimalike muudatuste seisukohast veendumaks, et nimetus – lisaks sellele esitatavale lühiduse nõudele – väljendab leiutise objekti selgesti ja piisavalt. Seega peab ekspert nõudluspunktide kategooriaid muutvate paranduste korral kontrollima, kas ka leiutise nimetus vajab vastavat muutmist.

4. Leiutiskirjeldus

4.1 Üldised märkused

Art. 83
Reegel 27

Taotlus peab leiutist kirjeldama võimalikult arusaadavalt ja täielikult, nii et vastava ala asjatundja suudaks leiutise teostada. Selles kontekstis loetakse "vastava ala asjatundjaks" tavalist praktikut, kes on kursis mitte ainult taotluse sisuga ja selles sisalduvate viidetega, vaid omab taotluse esitamise hetkel vastavas valdkonnas tehnika üldteadmiste hulka loetavaid teadmisi. Eeldatakse, et asjatundja käsutuses on vahendid ning võimalused rutiinseks töötamiseks ja katsetamiseks, mis on tehnika asjaomases valdkonnas tavapärased. "Tavaliste üldteadmiste hulka" loetakse üldiselt teavet asjaomase teema kohta, mis sisaldub põhilistes käsiraamatutes, monograafiates ja õpikutes (vt T 171/84, OJ 4/1986, 95). Erandkorras võivad tavalised üldteadmised hõlmata ka patendikirjeldustes või teaduslikes väljaannetes sisalduvat teavet, kui leiutis kuulub niivõrd uudsesse tehnikavaldkonda, mille kohta õpikutes ei ole veel asjaomast tehnilist teavet (vt T 51/87, OJ 3/1991, 177). Leiutise avamise piisavust tuleb hinnata taotluse kui terviku alusel, kaasa arvatud leiutiskirjeldus, nõudlus ja joonised, kui need on esitatud. Leiutiskirjelduse sisu käsitlevad sätted on esitatud reeglis 27. Artikli 83 ja reegli 27 sätete eesmärk on:

(i) tagada, et taotlus sisaldab piisavat tehnilist teavet, mis võimaldab vastava ala asjatundjal nõudlusele vastavat leiutist praktikas teostada, ja

(ii) võimaldada lugejal mõista kõnealuse leiutise panust selle tehnikavaldkonna arengusse, kuhu nõudlusele vastav leiutis kuulub.

4.2. Tehnikavaldkond

Reegel 27(1)(a) Leiutist tuleb käsitleda selle tehnikavaldkonna kontekstis, millega leiutis on seotud.

4.3. Leiutise eelduseks olev tehnika tase

Reegel 27(1)(b) Leiutiskirjelduses tuleb kirjeldada ka leiutise eelduseks olevat tehnika taset, millest taotleja on teadlik ja mida võib lugeda oluliseks, et mõista leiutist ja selle seost tehnika tasemega, ning soovitavalt lisada viited dokumentidele – eelkõige patendikirjeldustele – milles kõnealust tehnika taset kirjeldatakse. See kehtib eelkõige leiutise eelduseks oleva tehnika taseme selle osa kohta, mis vastab sõltumatu nõudluspunkti või sõltumatute nõudluspunktide esimesele osale ehk "tehnika taset" kirjeldavale osale (vt III, 2.2).

Leiutisele õigete perspektiivide andmiseks tuleb vajalikel juhtudel nõuda, et tehnika taseme kirjeldusse lisataks viited vastavatele dokumentidele, mida on nimetatud näiteks otsinguaruandes (T 11/82, OJ 12/1983, 479). Näiteks, kui esialgselt esitatud tehnika taseme kirjeldus võib jätta mulje, et leiutaja on leiutist arendanud tehnika teatud tasemest edasi, võivad tsiteeritavad dokumendid tõendada, et väidetava edasiarendamise teatud faasid või aspektid olid juba varem tuntud. Sellisel juhul peab ekspert nõudma kõnealuste dokumentide nimetamist ja nende sisu lühikokkuvõtte esitamist. Kõnealuse lühikokkuvõtte hilisem lisamine leiutiskirjeldusele ei ole vastuolus artikliga 123(2). Viimane sätestab ainult seda, et taotluse muutmisel, näiteks selle leiutise eelduseks oleva tehnika taseme kohta esitatava täiendava teabe tõttu, ei tohi taotluse sisu ulatuda sisseantud taotluse sisust kaugemale. Euroopa patenditaotluse sisu tuleb artikli 123(2) tähenduses, alustades tehnika tasemest, käsitleda koosnevana tunnustest,

mis artiklis 83 nõutud kirjelduse raames seonduvad kõnealuse leiutisega (vt ka VI, 5.3).

Pärast taotluse esitamist sisseviidud viited tehnika tasemele peavad tuginema ainult faktidele. Kõiki leiutise väidetavaid eeliseid tuleb tehnika tasemest lähtudes vajadusel korrigeerida.

Uusi teadustusi leiutise eeliste kohta on lubatud lisada eeldusel, et need ei lisa leiutiskirjeldusele tunnuseid, mis ei sisaldunud esialgselt sisseantud taotluses (vt VI, 5.3.4).

Art. 54(3) Kui vastav tehnika tase hõlmab mõnda teist Euroopa patendi-taotlust, mille kohta kehtib artikkel 54(3), tuleb esmalt kontrollida, kas vastavate lepinguosaliste riikide eest on tasutud märkimisloivud (vt IV, 6.1a). Ainult juhul, kui vastavad lõivud on tasutud, võib selgelt kinnitada, et kõnealuse dokumendi suhtes kehtib artikkel 54(3). Niiviisi teatatakse avalikkusele, et vastav dokument ei ole leiutustaseme suhtes oluline (vt IV, 9.2). Eespool nimetatud kehtib ka rahvusvaheliste taotluste suhtes, kus on märgitud Euroopa patent ja mille eest on nõuetekohaselt tasutud reeglite 106 ja 107(1) kohased riiklikud lõivud ja millele on kohaldataval juhul sisse antud tõlge mõnda ametlikku keelde (art 158(1) ja (2)) (vt IV, 6.2).

4.4. Ebaolulised küsimused

Reegel 34(1)(c) Kuna eeldatakse, et lugeja valdab olemasoleva tehnilise tausta kohta üldisi teadmisi, ei peaks ekspert taotlejalt nõudma midagi traktaadi või uurimisaruande laadset või selgituste esitamist, mida võib leida õpikuteist või mis on muul viisil üldteada. Samuti ei peaks ekspert nõudma tehnika taseme kohta käivate tsiteeritud dokumentide detailset kirjeldamist. On piisav, kui näidatakse ära viidatava dokumendi kaasamise põhjus, kui just mingil konkreetset juhul ei ole täielikuks arusaamiseks vajalik taotlusega seotud leiutise täpsem kirjeldamine (vt ka II, 4.18 ja III, 2.3a). Ei ole vaja esitada nimekirja, mis sisaldab tehnika taseme ühe ja sama omaduse või aspekti kohta mitut viitedokumenti, vaid piisab ainult kõige sobivama nimetamisest. Teiselt poolt ei peaks ekspert tingimata nõudma selliste ebavajalike viidete väljajätmist, välja arvatud juhul, kui selliseid viiteid on väga palju (vt II, 7.4).

4.5. Tehniline probleem ja selle lahendus

Reegel 27(1)(c) Nõudlusele vastavat leiutist tuleb kirjeldada sellisel viisil, et
Reegel 34(1)(b) oleks võimalik hinnata tehnilist probleemi või tehnilisi probleeme, mida leiutis käsitleb, ja mõista vastavat lahendust. Selle nõude täitmiseks tuleb kaasata ainult sellised üksikasjad, mis on vajalikud leiutise seletamiseks.

Juhtudel, kui sõltuva nõudluspunkti objekti on võimalik mõista kas nõudluspunkti enda sõnastuse või leiutise teostamise kirjelduse kaudu, ei ole kõnealuse objekti täiendav selgitamine vajalik. Sellisel juhul on piisav, kui leiutiskirjelduses märgitakse ära, et leiutise konkreetset teostust käsitletakse sõltuvas nõudluspunktis.

Kui siiski esineb kahtlus, kas teatavad üksikasjad on vajalikud või mitte, ei peaks ekspert tingimata nõudma nende väljajätmist. Peale selle ei ole vajalik, et leiutist tuleks sõnaselgelt esitada probleemi ja lahenduse vormis. Tuleb ära nimetada kõik soodsad toimed, mida leiutis taotleja arvates tehnika tasemega võrreldes omab, kuid seda ei tohiks teha viisil, mis halvustab mingit konkreetset varasemast teada olevat toodet või protsessi. Lisaks ei tohi ei tehnika taset ega taotleja leiutist käsitleda viisil, mis võib juhtida eksiteele. Selliseks viisiks võib näiteks olla kahemõtteline esitlemine, millega jäetakse mulje, et tehnika tase lahendab antud probleemi vähem, kui vastab tegelikule olukorrale. Punktis II, 7.3 nimetatud õiglasel kommentaarid on siiski lubatud. Probleemi kirjelduse muutmise või lisamise kohta vt punkti VI, 5.3.7.

4.6. Reegel 27(1)(c), võrreldes artikliga 52(1)

Reegel 27(1)(c) Kui on selge, et leiutis, nii nagu seda on kirjeldatud sõltumatus nõudluspunktis, vastab artiklile 52(1), peab taotlusest selguma tehniline probleem. Sellisel juhul on täidetud reegli 27(1)(c) nõue (vt T 26/81, OJ 6/1982, 211).

4.7. Joonised

Reegel 27(1)(d) Kui taotlusele on lisatud joonised, tuleb neid esmalt lühidalt kirjeldada – näiteks järgmiselt: "Joonisel 1 on transformaatori korpuse eestvaade; joonisel 2 on korpuse külgsuuna; joonisel 3 on otsvaade, vaadates joonisel 2 noole X suunas; joonisel 4 on ristlõige tasapinnas AA joonisel 1." Kui leiutiskirjelduses on vaja viidata jooniste elementidele, tuleb nimetada nii elemendi nimi kui ka number, st viide ei tohi olla kujul "3 on ühendatud 5-ga 4 kaudu", vaid peab olema kujul "takisti 3 on ühendatud kondensaatoriga 5 lüliti 4 kaudu".

4.8. Viitetähised

Reegel 32(2)(i) Leiutiskirjeldus ja joonised peavad olema üksteisega kooskõlas, eelkõige viitenumbrite ja muude tähiste suhtes, ning kõiki numbreid ja tähiseid tuleb selgitada. Kui leiutiskirjelduse muutmisel kustutakse siiski terved lõigud, võib olla tülikas kustutada joonistelt kõik vähemolulised viited. Sellisel juhul ei tohiks ekspert reegli 32(2)(i) nõuete täitmist nõuda liiga rangelt. Vastupidine juhtum ei tohiks kunagi esineda, st kõik leiutiskirjelduses või nõudluses kasutatud viitenumbrid või tähised peavad esinema ka joonistel.

4.9. Kirjelduse piisavus

Reegel 27(1)(e) Esitada tuleb vähemalt üks leiutise teostuse detailne kirjeldus.
Art. 83 Kuna taotlus on adresseeritud vastava ala asjatundjatele, ei ole vaja ega ole ka soovitatav käsitleda leiutise hästi tuntud täiendavaid omadusi, kuid leiutiskirjeldus peab piisavalt üksikasjalikult avama kõik leiutise teostamiseks olulised tunnused nii, et vastava ala asjatundjal on võimalik saada teavet leiutise praktilise teostamise kohta. Piisav võib olla üksainus näide, kuid kui nõudlus katab laiemat valdkonda, ei tuleks taotlust tavaliselt lugeda artikli 83 nõudeid rahuldavaks, kui leiutiskirjeldus ei sisalda mitut näidet või ei kirjelda leiutise erinevaid teostusviise või variatsioone, mis kataksid kogu nõudluses käsitletava valdkonna. Siiski tuleb arvestada iga konkreetse juhtumi korral esinevaid fakte. On juhtumeid, kus isegi väga lai valdkond on piisavalt näitlikustatud ka juhul, kui on esitatud piiratud arvul näiteid või koguni ainult üks näide (vt ka III, 6.3). Nendel juhtudel peab taotlus lisaks näide-tele sisaldama piisavalt informatsiooni, mis võimaldab

vastava ala asjatundjal, toetudes oma üldistele baasteadmistele, leiutist kõigile nõudluspunktidele vastavalt teostada, ilma et see nõuaks üleloomulikku jõupingutust või leiunduslikke võimeid (vt T 727/95, OJ 1/2001, 1). Kui ekspertiisiüksus esitab põhjendatud pretensiooni, et taotluses ei avata leiutist piisavalt, on taotlejal kohustus tõendada, et leiutist on põhimõtteliselt võimalik kõigile nõudluspunktidele vastavalt teostada ja korrata (vt VI, 2.4).

Art. 83 Artikli 83 nõuete ja reeglite 27(1)(c) ja (e) täielikuks rahulda-
Reegel 27(1)(c), miseks tuleb leiutist kirjeldada mitte ainult selle konstrukt-
(e), 4.9 a siooni, vaid ka leiutise funktsioneerimise aspektist, kui just erinevate detailide funktsioonid ei ole otsekohe ilmsed.

Mõnes tehnika valdkonnas (näiteks arvutite alal) võib funktsioneerimise selge kirjeldus olla tunduvalt sobivam kui liiga üksikasjalik konstruktsiooni kirjeldus.

4.10. Artikkel 83 *versus* artikkel 123(2)

Art. 83 Taotleja on kohustatud tagama, et tema esitatavas taotluses
Art. 123(2) avatakse leiutis piisavalt, st taotlus vastab nõudluse kõigi punktide osas leiutisele artikli 83 kohaselt esitatavatele nõuetele. Kui nõudlus määratleb leiutist või selle mõnda tunnust parameetrite (vt III, 4.7a) kaudu, peab esitatav taotlus sisaldama parameetri väärtuste määramise meetodite selge kirjelduse, välja arvatud juhul, kui vastava ala asjatundja teaks, millist meetodit kasutatakse, või kui kõik meetodid annaksid sama tulemuse (vt III, 4.10a). Kui avamine on selgelt ebapiisav, ei ole sellist puudulikkust võimalik edaspidi parandada, lisades täiendavaid näiteid või omadusi, ilma et rikutaks artikli 123(2) sätteid, mis nõuavad, et muudatuste tulemuseks ei tohi olla materjalide kaasamine, mis väljaks esitatud taotluse piiridest (vt VI, 5.3). Sellisel juhul tuleb taotlus seetõttu tavaliselt tagasi lükata. Kui puudus ilmneb siiski ainult leiutise mõne teostusvariandi ja mitte ülejäänute suhtes, võib olukorra parandamiseks nõudlust piirata nii, et see vastaks ainult piisavalt kirjeldatud teostusvariantidele, kusjuures ülejäänud teostusnäited kõrvaldatakse.

4.11. Ebapiisav avamine

Art. 83

Mõnikord esitatakse taotlusi, milles käsitletava leiutise põhiliseks puuduseks on see, et vastava ala asjatundjal ei ole võimalik leiutist teostada. Sellisel juhul on tegemist artikli 83 nõuete täitmise ebaõnnestumisega ja olukorda ei ole põhimõtteliselt võimalik parandada. Kaks juhtumit väärivad erilist tähelepanu. Esimesel juhtumil sõltub leiutise edukas teostus juhusest. Selle juhtumi korral leiab vastava ala asjatundja, kes on tutvunud leiutise teostamise juhistega, kas seda, et leiutise väidetavaid tulemusi ei ole võimalik korrata, või seda, et edukus kõnealuste tulemuste saavutamisel on täiesti ebausaldusväärne. Kõnealuse juhtumi näiteks oleks mikrobioloogiline protsess, mille korral on tegemist mutatsioonidega. Sellist juhtumit tuleks eristada olukorrast, kus korduv edukus on tagatud sellele vaatamata, et sellega kaasneb teatud hulk ebaõnnestumisi, nagu esineb näiteks väikeste magnetsüdamike või elektroonikakomponentide valmistamisel. Viimasel juhul – eeldusel, et nõuetele vastavaid detaile on mittepurustava katsetamise teel võimalik lihtsasti välja sorteerida – ei ole põhjust esitada vastuväiteid artikli 83 alusel. Teisel juhtumil on leiutise edukas teostamine loomupäraselt võimatu, sest see oleks vastuolus hästitutud füüsikaseadustega – see kehtib näiteks igiliikuri kohta. Kui sellise masina patendinõudlus on seotud mitte ainult leiutise konstruktsiooniga, vaid ka selle funktsioneerimisega, tekivad nõudlusele vastuväited mitte ainult artikli 83, vaid ka artikli 52(1) alusel, sest leiutis "ei võimalda tööstuslikku kasutamist" (vt IV, 4.1).

4.12. Tööstuslik kasutamine

Reegel 27(1)(f)
Art.52(1)
Art. 57

Leiutiskirjelduses tuleb selgesti näidata viis, kuidas leiutis on tööstuslikult kasutatav, kui see ei ole ilmne leiutiskirjelduse või leiutise olemuse põhjal. Väljend "tööstuslikult kasutatav" tähendab sedasama, mis väljend "võimaldab tööstuslikku kasutamist" ja identseid väljendeid kasutatakse ka EPC prantsus- ja saksakeelsetes tekstides. Viimasele väljendile artikli 57 (vt IV, 4.1) põhjal omistatava laiema tähenduse korral eeldatakse ka seda, et enamikul juhtudel on leiutise tööstuses kasutamise viis iseenesest mõistetav ja selle kohta ei vajata veelgi selgemat kirjeldust. Võib esineda mõningaid juhtumeid, näiteks katsemeetodite korral, mille tööstusliku

kasutamise viis ei ole ilmne ja mida tuleb seetõttu selgesti kirjeldada.

- Reegel 23e(3) Ka teatud biotehnoloogiliste leiutiste, näiteks geenide järjestuste ja osaliste järjestuste korral ei ole tööstuslik kasutamine iseenesest ilmne. Selliste järjestuste tööstuslikku rakendamist tuleb selgitada patenditaotluses (vt IV, 4.5).

4.13. Esitusviis ja -järjekord

- Reegel 27(2) Patendikirjelduse esitusviis ja -järjekord peaks vastama reeglis 27(1) määratletule, st nagu eespool esitatud, välja arvatud juhul, kui leiutise olemusest tulenevalt võimaldaks teistsugune viis või järjekord leiutist paremini mõista ja seda ökonoomsemalt tutvustada. Kuna leiutise selge ja täielik kirjeldamine on taotleja kohustus, ei peaks ekspert esitama esitusviisi kohta vastuväiteid, välja arvatud juhul, kui ta on veendunud, et selline vastuväite esitamine on piisavalt diskreetne. Mõningane kõrvalekalle reegli 27(1) nõuetest on vastuvõetav, kui leiutiskirjeldus on selge ja nõuetekohane ning kogu vajalik teave on esitatud. Nii näiteks võib reegli 27(1)(c) nõuetest kõrvale kalduda, kui leiutis põhineb juhuslikul avastusel, mille praktilist rakendamist loetakse kasulikuks, või juhul, kui leiutis on täiesti uudne. Ka võivad teatud tehniliselt lihtsad leiutised olla täielikult arusaadavad minimaalse kirjelduse ja ainult põgusate viidete põhjal tehnika tasemele.

4.14. Terminoloogia

- Reegel 35(13) Ehkki kirjeldus peab olema arusaadav ja selgesõnaline ning selles tuleb vältida ülearust tehnilist argood, on vastava tehnikavaldkonna tuntud terminite kasutamine lubatud ja sageli isegi soovitatav. Lubatud on kasutada ka vähemtuntud või spetsiaalselt formuleeritud tehnilisi termineid eeldusel, et need on piisavalt defineeritud ja võrdväärseid üldtunnustatud mõisteid ei ole olemas. Taotleja parima äranägemise põhimõtet võib laiendada terminitele-võõrsõnadele, kui kasutatavas keeles ei ole võrdväärseid mõisteid. Keeles juba väljakujunenud tähendusega mõisteid ei tohi kasutada mingis muus tähenduses, kui see võib tekitada ebaselgust. Võib siiski olla juhtumeid, kus mingi termini võib õigustatult laenata mõnest analoogsest tehnikavaldkonnast. Terminoloogia ja tähistused peavad kogu taotluse ulatuses olema ühtsed.

4.14a. Arvutiprogrammid

Arvutivaldkonnas tehtavate leiutiste konkreetsetel juhtudel ei tohi lubada, et leiutise kirjeldamise ainsaks vahendiks on programmeerimiskeeles esitatud programm. Leiutiskirjeldus tuleb, nagu muudiski tehnikavaldkondades, kirjutada põhimõtteliselt tavakeeles nii, et kirjeldust oleks võimalik mõista vastava ala asjatundjatel, kes ei ole programmeerimisala spetsialistid. Lubada võib lühikesi programmilõike, mis on kirjutatud mõnes levinud programmeerimiskeeles, kui nende ülesandeks on illustreerida leiutise teostust.

4.15. Füüsikalised väärtused ja ühikud

Kui käsitletakse materjalide omadusi ja kirjeldus hõlmab kvantitatiivseid hinnanguid, tuleb määratleda vastavad ühikud. Kui selleks viidatakse standardile (näiteks sõela läbimõõte käsitlevale standardile) ja selleks kasutatakse standardi nimetuse esitähiti või mingeid analoogseid lühendeid, tuleb nende tähendust leiutiskirjelduses piisavalt seletada.

Reegel 35(12) Füüsikalisi väärtusi tuleb väljendada rahvusvahelises praktikas tunnustatud, üldiselt meetermõõdestiku mõõtühikutes, kasutades SI-süsteemi ühikuid ja muid ühikuid, mida on nimetatud EMÜ 20. detsembri 1979. a direktiivi 80/181/EMÜ I peatükis, mida on muudetud EMÜ 18. detsembri 1984. a direktiiviga 85/1/EMÜ, 27. novembri 1989. a direktiiviga 89/617/EMÜ ja 24. jaanuari 2000. a direktiiviga 1999/103/EÜ (vt käesoleva peatüki lisa). Igasuguseid väärtusi, mis ei vasta nimetatud nõudele, tuleb väljendada ka rahvusvahelises praktikas tunnustatud ühikutes. Tolle ja naelasid kasutavas süsteemis väljendatud väärtused tavaliselt ei vasta kriteeriumile "rahvusvahelises praktikas tunnustatud".

Vastavalt reeglile 35(12) tuleb matemaatilistes võrrandites kasutada üldkasutatavaid tähiseid. Keemilistes valemites tuleb kasutada üldkasutatavaid sümboleid, aatomkaalude tähi-seid ja molekulivalemeid.

Reeglina tuleb kasutada tehnilisi termineid, tähistusi ja sümboleid, mis on kõnealuses valdkonnas üldtunnustatud.

4.16. Pärisnimed, kaubamärgid ja ärinimed

Pärisnimede, kaubamärkide või ärinimede või analoogsete sõnade kasutamine materjalide või esemete tähistamiseks ei ole soovitatav juhul, kui kõnealused sõnad tähistavad päritolu või kui neid võib seondada terve rea erinevate toodetega. Kui kasutatakse mõnda sellist sõna, tuleb juhtudel, kui see on vajalik artikli 83 nõuete täitmiseks, toodet piisavalt määratlada ka ilma kõnealusele sõnale tuginemata nii, et vastava ala asjatundjal oleks leiutist taotluse esitamise hetkel võimalik teostada. Kui sellised sõnad on siiski saavutanud rahvusvahelise tunnustuse standardsete kirjeldavate terminitena, mis on omandanud täpse tähenduse (näiteks kõritross ehk nn Bowdeni kaabel, taldrikvedru ehk nn Belleville'i seib, pöikvarras ehk nn Panhard'i varras, teflonkiht, caterpillar'i rihm), võib neid kasutada, ilma et vastavat toodet oleks vaja täpsemalt määratlada.

4.17. Registreeritud kaubamärgid

Taotleja on kohustatud tagama, et registreeritud kaubamärkidele viitamisel leiutiskirjelduses juhitakse tähelepanu sellele, et tegemist on registreeritud kaubamärgiga.

4.18. Viidatavad dokumendid

Euroopa patenditaotlustes viidatavad muud dokumendid peavad kas olema seotud leiutise eelduseks oleva tehnika tasemega või olema leiutise avalikustamise osaks.

Kui viidatav dokument on seotud leiutise eelduseks oleva tehnika tasemega, võib viide olla sisaldunud esialgu esitatud taotluses või olla lisatud hiljem (vt II, 4.3 ja 4.4).

Art. 65

Kui viidatav dokument on otseselt seotud leiutise olemuse avamisega (näiteks nõudluses esitatud seadme mõne komponendi üksikasjadega), peab ekspert esmalt hindama, kas viidatava dokumendi sisu tundmine on tõepoolest oluline leiutise teostamiseks artikli 83 kohaselt.

Kui viidatava dokumendi sisu ei ole kõnealuses mõttes oluline, tuleb leiutiskirjeldusest kõrvaldada tavaliselt kasutatav

väljend "on kaasatud viitedokumendina" ja kõik analoogsed väljendid.

Kui viidatavas dokumendis sisalduv on artikli 83 nõuete täitmise suhtes oluline, peab ekspert nõudma eespool nimetatud väljendi kõrvaldamist ja selle selgesõnalist asendamist leiutiskirjelduses, sest patendikirjeldus peab leiutise oluliste omaduste suhtes olema kõike vajalikku sisaldav, st leiutiskirjeldusest peab olema võimalik aru saada ilma mingeid muid dokumente kasutamata. Tuleb samuti arvestada sellega, et viidatavad dokumendid ei kuulu teksti hulka, mis tuleb artikli 65 kohaselt tõlkida.

Sellise olulise materjali või oluliste tunnuste kaasamise suhtes kehtivad siiski järgmised piirangud:

i) ei tohi tekkida vastuolu artikliga 123(2) (vt ka T 689/90, OJ 10/93, 616) selles mõttes, et esialgselt esitatud leiutiskirjeldus ei jäta vastava ala asjatundjaks olevale lugejale kahtlust selle kohta, et:

- a) kõnealustele tunnustele otsitakse või võib otsida kaitset;
- b) kõnealused tunnused aitavad kaasa tehnilise probleemi lahendamisele, millel leiutis põhineb;
- c) kõnealused tunnused kuuluvad vähemalt endastmõistetavalt selgelt taotluses sisalduvasse leiutiskirjeldusse (art. 78(1)(b)) ja seega esitatud taotluse koosseisu (art. 123(2)) ja
- d) kõnealused tunnused on täpselt määratletud ja identifitseeritavad viidatavas dokumendis sisalduva tehnilise koguteabe piires;

(ii) kui viidatav dokument ei olnud taotluse esitamise hetkel avalikkusele kättesaadav, võib seda arvesse võtta ainult järgmistel juhtudel (vt T 737/90, ei ole avaldatud ametlikus žurnaaalis):

- a) dokumendi koopia oli EPOle kättesaadav taotluse esitamise kuupäeval või enne seda ja
- b) dokument muutus avalikkusele kättesaadavaks mitte hiljem, kui taotluse avaldamise päeval vastavalt artiklile 93 (näiteks sisaldus dokument taotluse kaustas ja seetõttu muutus avalikuks artikli 128(4) kohaselt).

Otsinguüksus võib olla taotlejal palunud esitada viidatav dokument selleks, et läbi viia eesmärgipärane otsing (vt B-IV, 1.3).

Kui leiutise olemuse avamiseks on esialgselt esitatud taotluses viidatud mingile dokumendile, tuleb viidatava dokumendi asjaomane sisu lugeda taotluse sisu osaks, et kõnealust taotlust artikli 54(3) kohaselt hilisemates taotlustes tsiteerida. Viidatavate dokumentide suhtes, mis ei olnud enne taotluse esitamise kuupäeva avalikkusele kättesaadavad, kehtib öeldu ainult juhul, kui on täidetud eespool nimetatud tingimused (ii)(a) ja (ii)(b).

Artiklis 54(3) nimetatud põhjustel on väga tähtis, et juhul, kui viide on suunatud ainult viidatava dokumendi teatud osale, tuleb kõnealune osa viites selgesti määratleda.

5. Joonised

5.1. Vorm ja sisu

Reegel 32

Reegel 32(2)(i)

Nõuded jooniste sisule ja vormile on kehtestatud reeglis 32. Enamik nendest nõuetest on formaalsed (vt A-X), kuid eksperdil tuleb mõnikord arvestada reegli 32(2)(f), (h), (i) ja (j) nõudeid. Nendest on ainsaks küsimuseks, mis tõenäoliselt võib põhjustada raskusi, see, kas joonistele lisatud tekstimaterjal on tingimata vajalik. Elektriskeemidel, plokk skeemidel ja tehnoloogilistel skeemidel võib komplekssete süsteemide funktsionaalseid tervikuid (näiteks "magnetsüdamikmälu", "kiirusintegraator") lugeda praktilisest seisukohast hädavajalikeks juhul, kui need on vajalikud skeemi kiireks ja selgeks mõistmiseks.

5.2. Väljatrükkide kvaliteet

Ekspert peab samuti kontrollima, kas väljatrükiks ettenähtud eksemplari joonised on väljatrükiks sobivad. Vajaduse korral tuleb väljatrükiks ette valmistada originaaljoonised. Kui siiski ka originaaljooniste kvaliteet ei ole piisav, peab ekspert paluma taotlejal esitada joonised, mille kvaliteet on väljatrükiks piisav. Taotleja peab siiski hoiduma materjali mis tahes laiendamisest (artikkel 123(2)).

5.3. Fotod

EPC ei kehtesta fotode kohta mingeid konkreetseid tingimusi. Fotosid on siiski lubatud kasutada, kui kujutatavat ei ole võimalik esitada joonistel, kui fotod on mustvalged, otseselt reprodutseeritavad ning täidavad joonistele esitatavaid nõudeid (näiteks paberi suurus, veerised jne). Värvifotosid ei ole lubatud esitada. Kui fotode esialgne kvaliteet ei ole väljatrükiks piisav, ei peaks ekspert nõudma paremate fotode esitamist, sest tegemist on ilmse ohuga rikkuda artikli 123(2) sätteid. Sellisel juhul loetakse ebapiisava kvaliteediga fotod vastuvõetavateks.

6. Bioloogilise ainega seotud leiutised

6.1. Bioloogiline aine

Reegel 23b(3)
Reegel 28(1)

Bioloogiliste ainetega seotud taotlustele kohaldatakse reeglis 28 kehtestatud erisätteid. Vastavalt reeglile 23b(3) tähendab mõiste "bioloogiline aine" mis tahes ainet, mis on isepaljunev või bioloogilises süsteemis paljundatav geneetiliselt informatsiooni kandev aine. Kui leiutis käsitleb bioloogilist ainet või selle kasutamist, mis ei ole avalikult kättesaadav ja mida ei ole Euroopa patenditaotluses võimalik sellisel viisil kirjeldada, et vastava ala asjatundja oleks võimeline leiutist teostama, loetakse, et leiutise olemuse avamine ei rahulda artikli 83 nõudeid, kui ei ole täidetud reeglis 28(1), (2) esimeses ja teises lauses ning (3) esimeses lauses esitatud nõuded.

6.2. Bioloogilise aine avalikkusele kättesaadavus

Patendiekspert peab välja selgitama, kas bioloogiline aine on avalikkusele kättesaadav või mitte. On mitmeid võimalusi.

Bioloogilise aine kohta võib olla teada, et aine on vastavas valdkonnas pädevatele isikutele kättesaadav, näiteks pagari-pärm ehk *Bacillus natto*, mis on kaubanduslikult kättesaadav. Tegemist võib olla ka standardse säilitatava tüvega või muu bioloogilise ainega, mida eksperdile teadaoleva teabe kohaselt säilitatakse tunnustatud deponeerimisasutuses ning mis on avalikkusele kättesaadav. Alternatiivselt võib taotleja olla patendikirjelduses esitanud piisavalt teavet bioloogilise aine omaduste määramiseks ja selle eelneva kättesaadavuse kohta reeglis 28(9) ettenähtud deponeerimisasutuses ning selline teave võib patendiekspertidele olla piisav. Kummalgi juhul ei ole mingid täiendavad toimingud vajalikud. Kui taotleja ei ole siiski esitanud teavet avalikkusele kättesaadavuse kohta või see teave on ebapiisav ning bioloogiline aine esindab spetsiifilist tüve, mis ei kuulu juba nimetatud teadaolevasse kategooriasse, peab patendiekspert oletama, et bioloogiline aine ei ole avalikkusele kättesaadav. Patendiekspert peab samuti uurima, kas bioloogilist ainet on Euroopa patenditaotluses võimalik kirjeldada sellisel viisil, et vastava ala asjatundja suudaks leiutist teostada (vt eelkõige II, 4.11 ja IV, 3.5).

6.3. Bioloogilise aine deponeerimine

Kui bioloogiline aine ei ole avalikkusele kättesaadav ja kui seda ei ole patenditaotluses võimalik sellisel viisil kirjeldada, et vastava ala asjatundja oleks võimeline leiutist teostama, peab patendiekspert kontrollima:

- Reegel 28(1)(2) (i) kas esitatud taotluses on esitatud taotlejale teadaolev oluline teave bioloogilise aine omaduste kohta. Kõnealusele sättele vastav oluline teave hõlmab bioloogilise aine klassifitseerimist ning olulisi erinevusi, võrreldes teadaolevate bioloogiliste ainetega. Selleks peab taotleja temale teadaolevas ulatuses tooma ära bioloogilise aine morfoloogilised ja biokeemilised omadused ning väljapakutava taksonoomilise kirjelduse.

Teave kõnealuse bioloogilise aine kohta, mis on taotluse registreerimise hetkel vastava ala asjatundjale üldiselt teada, eeldatakse olevat teada ka patenditaotlejale ja seetõttu peab taotleja vastava teabe ka esitama. Vajaduse korral tuleb teave esitada katsetulemuste kujul, kui katsed on korraldatud vastava valdkonna põhiliste kirjandusallikate alusel.

Bakterite iseloomustamisel on näiteks põhiliseks kirjandusallikaks R.E. Buchanan'i ja N.E. Gibbons'i teos *Bergey's Manual of Determinative Bacteriology*.

Toetudes kõnealustele taustandmetele, tuleb seejärel esitada teave täiendavate spetsiifiliste morfoloogiliste ja füsioloogiliste omaduste kohta, mis on olulised bioloogilise aine äratundmiseks ja paljundamiseks, näiteks sobiva kandeaine (koostisosade ülesehituse) kohta, eelkõige siis, kui koostis on muudetav.

Bioloogilise aine või kandeaine kohta käivad lühendid on sageli vähem tuntud, kui patenditaotleja võib oletada, ning seetõttu tuleb lühendeid vältida või need vähemalt üks kord lahti kirjutada.

Kui säilitatakse bioloogilist ainet (näiteks viirusi, bakteriofaage, plasmide, vabu DNA või RNA vektoreid), mis ei ole võimeline replitseeruma, vaid replikatsioon peab toimuma bioloogilises süsteemis, tuleb eespool nimetatud teave esitada ka kõnealuse bioloogilise süsteemi kohta.

Kui vajalik on muu bioloogiline aine, näiteks peremeesrakud või abistajaviirused, mida ei ole võimalik piisavalt kirjeldada või mis ei ole avalikkusele kättesaadavad, tuleb ka kõnealune materjal deponeerida ning selle omadusi vastavalt kirjeldada. Lisaks tuleb kirjeldada bioloogilise aine tootmisprotsessi bioloogilises süsteemis.

Paljudel juhtudel on eespool nimetatud teave juba deponeerimisasutusele esitatud (vt reegel 6.1(a)(iii) ja 6.1(b), Budapesti leping) ning tuleb taotlusse ainult kaasata;

(ii) kas deponeerimisasutuse nimi ja deposiidi registreerimisnumber esitati taotluse esitamise hetkel. Kui deponeerimisasutuse nimi ja deposiidi registreerimisnumber esitati hiljem, tuleb kontrollida, kas need esitati reeglis 28(2) ettenähtud perioodi jooksul. Hilisema esitamise korral tuleb täiendavalt kontrollida, kas taotluse esitamise päeval esitati andmeid, mille alusel on deposiiti võimalik seondada hiljem esitatud registreerimisnumbriga. Tavaliselt kasutatakse registreerimisdokumentides identifitseerimisandmeid, mida deponeerija on ise deposiidile omistanud. Asjaomaseks do-

kumendiks võib reegli 28(1)(c) kohasel hilisemal esitamisel olla kirjalik teade, mis sisaldab deponeerimisasutuse nime, registreerimisnumbrit ning eespool nimetatud identifitseerimisviidet, või alternatiivina deponeerimistõend, mis sisaldab kõiki nimetatud andmeid (vt ka G 2/93, OJ 5/1995, 275 ja A-IV, 4.2), ja

(iii) kas deponeerija oli muu isik kui taotleja ja kui oli, siis kas deponeerija nimi ja aadress on nimetatud taotluses või esitati reeglis 28(2) ettenähtud perioodi jooksul. Viimasel juhul peab patendiekspert samuti kontrollima, kas reeglis 28(1) 1 nimetatud nõuetele vastav dokument esitati EPOle samaks tähtjaks.

Lisaks eespool lõikudes i–iii nimetatud kontrollimistele, palub patendiekspert endale esitada deponeerimisasutuse poolt väljaantud deponeerimistõendi (vt Budapesti lepingu reegel 7.1) või võrdväärse tõestuse bioloogilise aine deponeerimise kohta, kui sellist tõestust ei ole esitatud varem (vt eespool lõiku ii ja A-IV, 4.2). Kõnealune tõendusmaterjal peab tõendama viiteid, mida taotleja on esitanud reegli 28(1)(c) kohaselt.

Kui kõnealune deponeerimistõend on reeglile 28(2) vastava tähtja jooksul juba esitatud, käsitletakse nimetatud dokumenti reeglile 28(1)(c) vastava teabe esitamisena.

Reegel 28(9) Peale selle peab nimetatud deponeerimisasutus kuuluma EPO ametlikus teatajas loetletud tunnustatud asutuste hulka. Uuendatud nimekirja avaldatakse regulaarselt ametlikus teatajas.

Kui mõni nimetatud tingimustest ei ole täidetud, ei ole kõnealust bioloogilist ainet võimalik lugeda artikli 83 nõuetele vastavalt avatuks deposiidile viitamise teel.

7. Keelatud materjal

7.1. Liigid

Reegel 34 Patendiga kaitsmisele ei kuulu kolme liiki materjal ja need liigid on määratletud reegli 34(1) alapunktides a–c (vt ka IV, 3).

7.2. Materjal, mis on vastuolus avaliku korra või moraalliga

Reegel 34(1)(a) Tuleb arvestada, et esimesse liiki kuuluvate taotluste avaldamine on keelatud. Kõnealusesse liiki kuuluva materjali näideteks on: õhutamise ülestõusule või avaliku korra rikumisele; õhutamise kriminaalkuritegudele; rassilist või religioosset vaenu õhutav või muu diskrimineeriv propaganda; jõhkralt siivutud teemad.

7.3. Halvustavad avaldused

Reegel 34(1)(b) Teise liigi piires on oluline vahet teha laimavate või samaväärselt halvustavate avalduste, mis ei ole lubatud, ja heas usus tehtud kommentaaride vahel, mis on lubatud, kui näiteks viidatakse ilmsetele või üldtunnustatud puudustele või kui taotleja on kõnealused puudused avastanud ja nende tõepärasust kinnitanud.

7.4. Tähtsusetud avaldused

Reegel 34(1)(c) Kolmanda liigi moodustavad tähtsusetud avaldused. Tuleb siiski märkida, et kõnealused avaldused on käesoleva reegli kohaselt spetsiaalselt keelatud ainult juhul, kui need on "ilmselt ebaolulised või mittevajalikud", kui nendel näiteks ei ole seost leiutise objektiga või leiutise eelduseks oleva tehnika olemasoleva tasemega (vt ka II, 4.4). Kõrvaldamisele kuuluv materjal võib ilmselt ebaolulisena või mittevajalikuna sisaldada juba esialgses patendikirjelduses. Võib siiski olla tegemist ka materjaliga, mis on ilmselt ebaoluliseks või mittevajalikuks muutunud alles ekspertiisitoimingute käigus, kui näiteks patendinõudlus on piiratud ainult ühe alternatiiviga esialgu käsitletud mitmest alternatiivist. Kui materjal kõrvaldatakse patendikirjeldusest, ei tohi seda kaasata patendikirjeldusse viitena vastavale materjalile avaldatud taotluses või mõnes muus dokumendis (vt ka II, 4.18).

7.5. Materjali väljajätmine avaldamisest

Tavaliselt tegeleb liiki 1(a) kuuluvate küsimustega vastuvõtuosakond ja võib tegeleda ka materjaliga, mis ilmselt kuulub liiki 1(b). Kui vastuvõtuosakond sellist materjali leidnud ei ole ja taotlus on avaldatud, tuleb sellise materjali kõrvaldamist nõuda ekspertiisi käigus koos muu kõrvaldamisele kuuluva materjaliga. Taotlejat tuleb informeerida, millist liiki keelatud materjal on, mille kõrvaldamist nõutakse.

II PEATÜKK – Lisa

RAHVUSVAHELISES PRAKTIKAS TUNNUSTATUD ÜHIKUD NING VASTAVUSE TAGAMINE reegluga 35(12) (vt II, 4.15)*

SISUKORD

1. SI-süsteemi ühikud ning nende detsimaalsed kord- ja osaühikud
 - 1.1. SI-süsteemi põhiühikud
 - 1.1.1. SI-süsteemis Celsiuse temperatuuri väljendamise ühiku spetsiaalne nimetus ja tähis
 - 1.2. Muud SI-süsteemi ühikud
 - 1.2.1. SI-süsteemi lisaühikud
 - 1.2.2. SI-süsteemi tuletatud ühikud
 - 1.2.3. Nimetusi ja tähiseid omavad SI-süsteemi ühikud
 - 1.3. Ühikute detsimaalkordsete ja -osade moodustamise eesliited ja tähised
 - 1.4. SI-süsteemi detsimaalsetele kord- ja osaühikutele antud erinimetused ja tähised
2. SI-ühikutest moodustatud mittedetsimaalsed kord- ja osaühikud
3. Ühikud, mida kasutatakse SI-süsteemi raames, kuid mille SI-väärtused saadakse katseliselt
4. Piiratud kasutusalaga ühikud
5. Liitühikud

*) Põhinedes EMÜ direktiivi 80/181/EMÜ, 20.12.1979, lisa 1. peatükil, mida on parandatud EMÜ direktiividega 85/1/EMÜ, 18.12.1984, 89/617/EMÜ, 27.11.1989, ja 1999/103/EÜ, 24.01.2000.

1. SI-süsteemi ühikud ning nende detsimaalsed kord- ja osaühikud

1.1. SI-süsteemi põhiühikud

Suurus	Ühik	
	Nimetus	Tähis
Pikkus	meeter	m
Mass	kilogramm	kg
Aeg	sekund	s
Elektrivoolu tugevus	amper	A
Termodünaamiline temperatuur	kelvin	K
Ainehulk	mool	mol
Valgustugevus	kandela	cd

SI-süsteemi põhiühikute määratlused:

– pikkusühik – meeter on tee pikkus, mille valgus läbib vaakumis $1/299\,792\,458$ sekundi jooksul;

– massiühik – kilogramm on massiühik, mis on võrdne rahvusvahelise kilogrammi prototüübi massiga;

– ajaühik – sekund on ^{133}Cs aatomi põhiseisundi kahe struktuurinivoo vahelisele üleminekule vastava kiirguse $9\,192\,631\,770$ perioodi kestus;

– elektrivoolu tugevuse ühik – amper on selline konstantne elektrivoolu tugevus, mis kulgedes kahes sirges, paralleelses, lõpmatu pikas, kaduvvääkese ringikujulise ristlõikega, vaakumis teineteisest ühe meetri kaugusele paigutatud juhtmes tekitab nende juhtmete vahel jõu $2 \cdot 10^{-7}$ njuutonit juhtme meetri kohta;

– termodünaamilise temperatuuri ühik – kelvin on $1/273,16$ vee kolmikpunkti termodünaamilisest temperatuurist;

– ainehulga ühik – mool on süsteemi ainehulk, mis sisaldab sama palju elementaarseid koostisosakesi, nagu on aatomeid $0,012$ kilogrammis ^{12}C . Mooli kasutamisel peab koostisosakeste tüüp olema täpsustatud: need võivad olla aatomid, molekulid, ioonid, elektronid, mingid teised osakesed või eespool nimetatud osakeste kindlalt määratletud grupid;

– valgustugevuse ühik – kandela on kiirgusallikast etteantud suunas kiiratud monokromaatse $540 \cdot 10^{12}$ hertsise kiirgussagedusega ja samas suunas $1/683$ vatti steradiaani kohta kiirgustugevust omava kiirguse valgustugevus.

1.1.1. SI-süsteemis Celsiuse temperatuuri väljendamise ühiku spetsiaalne nimetus ja tähis

Suurus	Ühik	
	Nimetus	Tähis
Celsiuse temperatuur	kraadi Celsiust	°C

Celsiuse temperatuuri t on defineeritud kui kahe termodünaamilise temperatuuri vahet $t = T - T_0$, kus $T_0 = 273,15$ K. Temperatuurivahemikke või erinevusi võib väljendada kas kelvinites või Celsiuse kraadides. Ühik "kraadi Celsiust" on samaväärne ühikuga "kelvin".

1.2. Muud SI-süsteemi ühikud

1.2.1. SI-süsteemi lisaühikud

Suurus	Ühik	
	Nimetus	Tähis
Tasanurk	radiaan	rad
Ruuminurk	steradiaan	sr

SI-süsteemi lisaühikute määratlused:

- tasanurga ühik – radiaan on kesknurk, mis toetub ringjoone kaarele, mille pikkus võrdub ringjoone raadiusega;
- ruuminurga ühik – steradiaan on ruuminurk, mis eraldab oma tipu ümber kujundatud sfäärist osa, mille pindala võrdub sfääri raadiuse ruuduga.

1.2.2. SI-süsteemi tuletatud ühikud

SI tuletatud ühikud moodustatakse SI põhiühikutest ja lisaühikutest vastava dimensioonivalemi alusel põhiühikute astmete korrutisena arvkorrajaga 1.

1.2.3. Nimetusi ja tähiseid omavad SI-süsteemi tuletatud ühikud

Suurus	Ühik		Avaldis	
	Nimetus	Tähis	Muudes SI-ühikutes	SI-süsteemi mõõt- või liisühikutes
Sagedus	herts	Hz		s^{-1}
Jõud	njuuton	N		$m \cdot kg \cdot s^{-2}$
Rõhk, mehaaniline pinge	paskal	Pa	$N \cdot m^{-2}$	$m^{-1} \cdot kg \cdot s^{-2}$
Energia, töö; soojushulk	džaul	J	$N \cdot m$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2}$
Võimsus ⁽¹⁾ , kiirgusvoog	vatt	W	$J \cdot s^{-1}$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3}$
Elektrihulk, elektrilaeng	kulon	C		$s \cdot A$
Elektriline potentsiaal, pinge, elektromotoorjõud	volt	V	$W \cdot A^{-1}$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot A^{-1}$
Elektriline takistus	oom	Ω	$V \cdot A^{-1}$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot A^{-2}$
Elektrijuhtivus	siimens	S	$A \cdot V^{-1}$	$m^{-2} \cdot kg^{-1} \cdot s^3 \cdot A^2$
Elektriline mahtuvus	farad	F	$C \cdot V^{-1}$	$m^{-2} \cdot kg^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$
Magnetvoog	veeber	Wb	$V \cdot s$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$
Magnetvoo tihedus (induktsioon)	tesla	T	$Wb \cdot m^{-2}$	$kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$
Induktiivsus	henri	H	$Wb \cdot A^{-1}$	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$
Valgusvoog	luumen	lm	$cd \cdot sr$	
Valgustatus	luks	lx	$lm \cdot m^{-2}$	$m^{-2} \cdot cd \cdot sr$
Radioaktiivse aine aktiivsus	bekrell	Bq		s^{-1}
Neeldumisdoos, jaotatud eriennergia, kerma, neeldumiskoosi tegur	grei	Gy	$J \cdot kg^{-1}$	$m^2 \cdot s^{-2}$
Ekvivalentne kiirgusdoos	siivert	Sv	$J \cdot kg^{-1}$	$m^2 \cdot s^{-2}$

⁽¹⁾ Võimsusühiku spetsiaalsed nimetused: vahelduvvoolu näivvõimsuse väljendamiseks kasutatakse nimetust voltamper (tähis "V·A") ja vahelduvvoolu reaktiivvõimsuse väljendamiseks nimetust varr (tähis "var").

SI-süsteemi põhiühikutest või lisahühikutest tuletatud ühikuid võib väljendada osahühikutena.

Eelkõige on tuletatud SI-ühikuid võimalik väljendada eespool tabelis toodud erinimede ja -sümbolitega. Nii võib näiteks dünaamilise viskoossuse SI-ühikut väljendada $m^{-1} \cdot kg \cdot s^{-1}$ või $N \cdot s \cdot m^{-2}$ või $Pa \cdot s$.

1.3. Ühikute detsimaalkordsete ja -osade moodustamise eesliited ja tähised

Tegur	Eesliide	Tähis	Tegur	Eesliide	Tähis
10^{24}	yotta-	Y	10^{-1}	detsi-	d
10^{21}	zetta-	Z	10^{-2}	senti-	c
10^{18}	eksa-	E	10^{-3}	milli-	m
10^{15}	peta-	P	10^{-6}	mikro-	μ
10^{12}	tera-	T	10^{-9}	nano-	n
10^9	giga-	G	10^{-12}	piko-	p
10^6	mega-	M	10^{-15}	femto-	f
10^3	kilo-	k	10^{-18}	ato-	a
10^2	hekto-	h	10^{-21}	zepto-	z
10^1	deka-	da	10^{-24}	yokto-	y

Massiühiku (kg) detsimaalsed kord- ja osaühikud moodustatakse eesliite lisamisega sõnale "gramm" ja eesliitetähise lisamisega tähisele "g".

Kui tuletatud ühikut väljendatakse murru kujul, võib ühiku detsimaalsete kord- ja osaühikute tähistamiseks ühikute lugejale või nimetajale või mõlemale lisada eesliite.

Eesliiteid ei või kasutada kord- või osaühikute ees, st ühikul võib korraga olla vaid üks eesliide.

1.4. SI-süsteemi detsimaalsetele kord- ja osaühikutele antud erinimetused ja tähised

Suurus	Ühik		
	Nimetus	Tähis	Väärtus
Maht	liiter	l või L ⁽¹⁾	1 l = 1 dm ³ = 10 ⁻³ m ³
Mass	tonn	t	1 t = 1 Mg = 10 ³ kg
Rõhk, pinge	baar	bar	1 bar = 10 ⁵ Pa

⁽¹⁾ Ühikut "liiter" võib tähistada kahte moodi: "l" või "L".

Selles tabelis toodud ühikutega ja tähistega koos võib kasutada punktis 1.3 nimetatud eesliiteid ja nende tähiseid.

2. SI-ühikutest moodustatud mittedetsimaalsed kord- ja osaühikud

Suurus	Ühik		
	Nimetus	Tähis	Väärtus
Tasanurk	täispööre ^(a)		1 täispööre = 2π rad
	goon	gon	1 gon = $\pi/200$ rad
	kraad	°	1° = $\pi/180$ rad
	minut	'	1' = $\pi/10\,800$ rad
Aeg	sekund	"	1" = $\pi/648\,000$ rad
	minut	min	1 min = 60 s
	tund	h	1 h = 3600 s
	päev	d	1 d = 86 400 s

^(a) Rahvusvahelist tähist ei ole kasutusel

Punktis 1.3 loetletud eesliiteid võib kasutada ainult seoses nimetustega "kraad" või "goon" ning tähiseid ainult seoses tähise "gon".

3. Ühikud, mida kasutatakse SI-süsteemi raames, kuid mille SI-väärtused saadakse katseliselt

Unifitseeritud aatommassi ühikuks on 1/12 nukliidi C aatomi massist.

Elektronvolt on kineetiline energia, mille elektron omandab vaakumis ühest punktist teise liikudes, kui nende punktide potentsiaalide vahe on 1 volt.

Suurus	Ühik		
	Nimetus	Tähis	Väärtus
Mass	unifitseeritud aatommassi ühik	u	1 u $\approx 1,6605655 \times 10^{-27}$ kg
Energia	elektronvolt	eV	1 eV $\approx 1,6021892 \times 10^{-19}$ J

Kõnealuste ühikute arvvaartused SI-süsteemi ühikutes ei ole täpselt teada.

Kõnealuste kahe ühikuga ja nende tähistega koos võib kasutada punktis 1.3 nimetatud eesliiteid ja nende tähiseid.

4. Piiratud kasutusala ühikud

Suurus	Ühik		
	Nimetus	Tähis	Väärtus
Süsteemi optiline tugevus	dioptria	dpt	1 dpt = 1 m ⁻¹
Vääriskivide mass	karaat		1 karaat = 2 × 10 ⁻⁴ kg
Kölvikute ja ehitusaluse maa pindala	aar	a	1 a = 10 ² m ²
Tekstiilkiu joonmass	teks	tex	1 tex = 10 ⁻⁶ kg.m ⁻¹
Vere ja teiste kehavedelike rõhk	millimeetrit elavhõbedasammast	mm Hg	1 mm Hg = 133,322 Pa
Efektiivne ristlõikepindala	barn	b	1 b = 10 ⁻²⁸ m ²

Eespool nimetatud ühikutega ja sümbolitega koos võib kasutada punktis 1.3 loetletud eesliiteid ja nende sümboleid. See ei kehti ühiku "millimeetrit elavhõbedasammast" ja vastava sümboli kohta. Ühiku "aar" kordset 10² a nimetatakse siiski "hektariks".

5. Liitühikud

Käesolevas lisas loetletud ühikute kombinatsioonid moodustavad liitühikuid.

III PEATÜKK

NÕUDLUS

1. Üldist

Art. 78(1)(c) Taotlus peab sisaldama "ühte või mitut nõudluspunkti".

Art. 84 Nõudluspunktid peavad:

- (i) "määratlema, millele kaitset taotletakse";
- (ii) "olema selged ja täpsed" ja
- (iii) "toetuma leiutiskirjeldusele.

Art. 69(1) Kuna Euroopa patendiga või taotlusega antava kaitse ulatus on määratud nõudluse sõnastusega (tõlgendatuna leiutiskirjelduse ja jooniste abil), on nõudluse selgus suurima tähtsusega (vt ka III, 4).

2. Nõudluse vorm ja sisu

2.1. Tehnilised tunnused

Reegel 29(1) Nõudlus peab olema koostatud, kasutades "leiutise tehniliste tunnuste" terminoloogiat. See tähendab, et nõudlus ei tohi sisaldada mitte mingeid sedastusi näiteks kaubanduslike eeliste ega teiste mitte-tehniliste asjaolude kohta. Väited otstarbe kohta on siiski lubatud, kui need aitavad kaasa leiutise kirjeldamisele.

Iga tunnus ei pea olema väljendatud konstruktiivse terminiga. Funktsionaalsed tunnused on lubatud eeldusel, et vastava ala asjatundja leiab raskusteta vahendi selle funktsiooni teostamiseks ilma leiutamiselaseid võimeid rakendamata (vt III, 6.5). Funktsiooni kaudu defineerimise erijuhtumi – patoloogilise seisundi – kohta vt III, 4.14.

Lubatud on nõudluspunktid leiutise kasutamise kohta tehnilise rakendamise mõttes.

2.2. Kaheosaline vorm

Reegel 29(1) Reegel 29(1)(a) ja (b) määratlevad kaheosalise vormi, mis nõudluspunktil peab olema, "kõigil kohaldatavatel juhtudel". Esimene osa peab sisaldama määratlust, mis näitab "leiutise aineks oleva objekti nimetust", st üldist tehnilist klassi, kuhu seade, meetod vmt kuulub, millele järgnevad "need tehnilised tunnused, mis kaitstava objekti kirjeldamiseks on tingimata vajalikud, kuid mis kombineeritult kuuluvad tehnika tasemesse". Tehnika tasemesse kuuluvate tunnuste selline määratlemine kehtib ainult sõltumatute nõudluspunktide ja mitte sõltuvate nõudluspunktide kohta (vt III, 3.4). Reegli 29 sõnastusest on selge, et viidata tuleb ainult nendele tehnika taseme tunnustele, mis on leiutise suhtes asjakohased. Näiteks kui leiutis käsitleb fotoaparaati, aga leiutustase puudutab ainult katikut, on piisavaks nõudluspunkti esimese osa sõnastuseks "fotoaparaat, mis sisaldab fokaalkatikut" ja pole mingit vajadust viidata ka teistele aparaadi tuntud tunnustele, nagu näiteks objektiiv või pildinäidik. Teine osa ehk "eristav osa" peab sisaldama tunnuseid, mida leiutis lisab tehnika tasemele, st tehnilisi tunnuseid, millele kombinatsioonis alapunktis (a) esitatud tunnustega (esimene osa) taotletakse kaitset.

Kui mõnest vastavalt artiklile 54(2) tehnika tasemesse kuuluvast dokumendist, näiteks otsinguaruandes viidatud dokumendist ilmneb, et üks või mitu tunnust nõudluse teisest pooltest, kombineerituna kõikide nõudluspunkti esimeses pooles toodud tunnustega, olid ühe dokumendi leiutise piires juba tuntud, ning et see kombinatsioon annab sama efekti, nagu need tunnused annavad leiutisele vastavas tervik-kombinatsioonis, peab ekspert esitama nõude, et see tunnus või need tunnused viiakse nõudluse esimesse ossa. Kus aga nõudlus on seotud uue kombinatsiooniga ja kui tunnuste jaotust tehnika tasemest tuntud osa ja eristava osa vahel saab korrektselt teha rohkem kui ühel viisil, ei tohi taotlejat sundida, kui ei ole väga olulisi põhjuseid, kohaldama teistsugust tunnuste jaotust kui see, mille ta on valinud, kui tema versioon ei ole ebakorrektn.

2.3. Kaheosalise vormi ebasobivus

Olukorras, mille kohta kehtib 2.3b viimane lause, tuleb nõuda, et taotleja järgiks oma sõltumatutes nõudluspunktides ülaltoodud kaheosalist vormi, kui näiteks on selge, et tema leiutis seisneb vana kombinatsiooni osade või toimingute selgetes parandustes. Nagu on nõutud reeglis 29, tuleb seda vormi siiski kasutada ainult asjakohastel juhtudel.

Leiutise olemus võib olla selline, et see nõudluse vorm ei ole sobiv näiteks sellepärast, et ta annaks moondatud või eksitava pildi leiutisest või tehnika tasemest. Näited leiutistest, mis võivad vajada teistsugust esitlemist, on:

- (i) võrdse staatusega tuntud tervikute kombinatsioon, mille leiutustase seisneb puhtalt kombineerimises;
- (ii) tuntud keemilise protsessi variatsioon, mis erineb koostisainete lisamise poolest, näiteks ühe aine väljajätmine või ühe aine asendamine teisega ja
- (iii) vastastikku funktsionaalselt seotud osade kompleksne süsteem, mille leiutustase hõlmab muudatusi mitmes neist või nende vastastikustes suhetes.

Reegli 29 nõudluse vorm võib näidete (i) ja (ii) korral olla kunstlik ja kohatu, näites (iii) võib see aga kaasa tuua liiga pika ja keerulise nõudluspunkti. Veel üheks näiteks, mille korral reegli 29 kohane nõudluse vorm võib olla ebasobiv, on juhtum, kui leiutiseks on uus keemiline ühend või ühendite rühm. On tõenäoline, et võib ette tulla ka teisi juhtumeid, mille korral taotleja on võimeline esitama veenvaid põhjendusi nõudluse sõnastamiseks teistsuguses vormis.

2.3a. Mitte-kaheosaline vorm

Art. 54(3)

On olemas teatud kindel juhtum, mille korral reegli 29 kohast nõudluse vormi tuleks vältida. Selleks on juhtum, kui ainus oluline tehnika tase on mõni muu Euroopa patenditaotlus, mis vastab artikli 54(3) tingimustele. Selline tehnika tase peab siiski olema selgesti ära toodud leiutiskirjelduses (vt II, 4.3 viimane paragrahv).

2.3b. Kaheosalise vormi “kohaldatavus kõigil juhtudel”

Otsuse vastuvõtmisel selle kohta, kas nõudluspunkt tuleb lasta panna reegli 29(1) teises lauses ettenähtud vormi, on oluline võtta arvesse, kas see vorm on “asjakohane”. Selles suhtes tuleb arvestada, et nõudluspunkti kaheosalise vormi eesmärk on võimaldada lugejal selgesti näha, millised kaitstava objekti olulised tunnused omavahel kombineerituna on tehnika taseme osa. Kui see on piisavalt selge leiutiskirjelduses näidatud tehnika taseme põhjal, ei ole reegli 27(1)(b) järgimiseks vaja kaheosalist vormi rangelt nõuda.

2.4. Valemid ja tabelid

Reegel 35(11) Nõudluspunktid, nagu ka leiutiskirjeldus, võivad sisaldada keemilisi või matemaatilisi valemeid, kuid mitte jooniseid. Nõudluspunktid võivad sisaldada tabeleid, kuid “ainult siis, kui nende sisu teeb tabelite kasutamise soovitavaks”. Mis puudutab sõna “soovitav” selles reeglis, siis ekspert ei peaks olema tabelite kasutamise vastu nõudluspunktides, kui see vorm on otstarbekohane.

3. Nõudluse liigid

3.1. Kategooriad

Reegel 29(2) EPC viitab nõudluse erinevatele “kategooriatele” (“tooted, meetodid, seadmed või kasutamine”). Paljude leiutiste korral on täielikuks kaitsmiseks vaja rohkem kui ühe kategooria nõudlust. Tegelikult on olemas kaks põhilist nõudluse liiki, nimelt füüsilise objekti (toote, seadme) nõudlus ja tegevuse (meetodi, kasutamise) nõudlus. Nõudluse esimene põhiliik (“toote nõudlus”) hõlmab ainet või liitainet (näiteks keemilisi ühendeid või ühendite segu), samuti mis tahes füüsilisi entiteete (näiteks objekt, artikkel, seade, masin või koostoitivate seadmete süsteem), mille on loonud isiku tehnilised võimed. Näiteks “roolimehhanism, mis sisaldab automaatset tagasisideahelat ...”, “kootud riie, mis sisaldab ...”, “putukamürk, mis koosneb Xst, Yst ja Zst” või “kommunikatsioonisüsteem, mis sisaldab mitmeid ülekande- ja vastuvõtukaudu”. Nõudluse teine põhiliik (“meetodi nõudlus”) on rakendatav igasugustele tegevustele, mille puhul protsessi teostamiseks kasutatakse mõnda materiaalset

toodet; tegevus võib olla rakendatud materiaalsele tootele, energiale, muudele protsessidele (näiteks juhtimisprotsessidele) või elusolenditele (vt ka IV, 3.4 ja 4.2).

3.2. Sõltumatute nõudluspunktide arv

Reegel 29(2) Vastavalt reeglile 29(2), nagu see kehtib alates 02.01.2002 ja on kohaldatav kõikidele Euroopa patenditaotlustele, mille suhtes ei olnud selleks kuupäevaks väljastatud reeglile 51(4) vastavat teadet, on sõltumatute nõudluspunktide arv üks nõudluspunkt iga kategooria kohta.

Sellele reeglile võib erandeid lubada ainult teatud kindlatel juhtudel, mida on kirjeldatud käesoleva reegli alapunktides (a), (b) või (c) eeldusel, et on täidetud artiklis 82 toodud leiutise ühtsuse nõue (vt III, 7).

Alljärgnevalt on toodud näiteid tüüpiliste olukordade kohta, mis kuuluvad põhimõtte "üks sõltumatu nõudluspunkt nõudluse kategooria kohta" erandite hulka:

- (i) näited mitme omavahel kokkukuuluva toote kohta (reegel 29(2)(a)):
 - pistik ja pistikupesa;
 - saatja-vastuvõtja;
 - pooltoode-tooted ja lõplik keemiline toode;
 - geen-geenikonstruktsioon-peremeesorganism-proteiin-ravim;
- (ii) näide toote või seadme mitme erineva leiundusliku kasutamise kohta (reegel 29(2)(b)):
 - "ravimi teisese meditsiinilise kasutamise viisi tüüpi" nõudluses (vt IV, 4.2) nõudluspunktid teise ja järgmise meditsiiniliste kasutusala kohta;
- (iii) näiteid alternatiivsete võimaluste kohta teatud kindla probleemi lahendamiseks (reegel 29(2)(c)):
 - keemiliste ühendite rühm;

- kaks või enam meetodit selliste ühendite tootmiseks.

3.3. Vastuväide reegli 29(2) alusel

Reegel 29(2) Kui esitatakse vastuväide reegli 29(2) alusel, tehakse taotlejale ettepanek nõudlust vastavalt muuta. Kui põhjendatud vastuväitele järgnevas vastuses on täiendavad sõltumatud nõudluspunktid alles jäetud ja pole esitatud veenvaid argumente selle kohta, et rakendub üks reegli 29(2) alapunktides (a) kuni (c) esitatud juhtumitest, võib taotluse artikli 97(1) alusel tagasi lükata.

3.4. Sõltumatud ja sõltuvad nõudluspunktid

Reegel 29(3), (4) Kõik taotlused peavad sisaldama ühte või mitut "sõltumatut" nõudluspunkti, mis on suunatud leiutise oluliste tunnuste kajastamisele. Igale sellisele nõudluspunktile võib järgneda üks või mitu nõudluspunkti selle leiutise "konkreetsete teostusvariantide" kohta. On ilmne, et iga konkreetset teostusvarianti kajastav nõudluspunkt peab hõlmama ka leiutise olulisi tunnuseid, ja järelikult sisaldama vähemalt ühe sõltumatu nõudluspunkti kõiki tunnuseid. Mõistet "konkreetne teostusvariant" tuleb tõlgendada laialt, st nii, et ta tähistab mis tahes täpsemat leiutise teostusvarianti, võrreldes sõltumatus nõudluspunktis esitatuga.

Reegel 29(4) Iga nõudluspunkti, mis hõlmab kõiki teises nõudluspunktis toodud tunnuseid, nimetatakse "sõltuvaks nõudluspunktiks". Selline nõudluspunkt peab sisaldama võimaluse korral alguses viidet sellele teisele nõudluspunktile, mille kõiki tunnuseid ta hõlmab (vt ka III, 3.7a erinevate kategooriate nõudluste kohta). Kuna sõltuv nõudluspunkt ise ei kirjelda kõiki leiutise tunnuseid, mille kaitset ta määratleb, ei ole sellises nõudluspunktis vajalikud sellised väljendid nagu "mida iseloomustab see, et" või "erineb selle poolest, et", kuid need on siiski lubatud. Nõudluspunkt, mis määratleb täpsemalt leiutise üksikasju, võib hõlmata kõiki teise sõltuva nõudluspunkti tunnuseid, ning peab seejuures viitama sellele nõudluspunktile. Samuti võib sõltuv nõudluspunkt mõnel juhul kirjeldada tunnust või tunnuseid, mis võivad asjakohaselt olla lisatud rohkem kui ühele eelnevale nõudluspunktile (sõltumatule või sõltuvale). Siit tulenevalt

on sellisel juhul järgmised võimalused: sõltuv nõudluspunkt võib viidata ühele või mitmele sõltumatule nõudluspunktile, ühele või mitmele sõltuvale nõudlus-punktile või nii sõltumatutele kui ka sõltuvatele nõudlus-punktidele.

3.5. Nõudluspunktide seostamine

Reegel 29(4) Kõik sõltuvad nõudluspunktid, mis viitavad ühele eelnevale nõudluspunktile või mitmele eelnevale nõudluspunktile, tuleb sobival määral ja kõige kohasemal viisil grupeerida. Nõudluspunktide seostamine peab seejuures olema selline, mis laseb hõlpsasti määratleda sõltuvate nõudluspunktide kokkukuuluvust ja lihtsasti tõlgendada nende tähendust asjaomases ühenduses.

Ekspert peab esitama vastuväite, kui nõudluspunktide seostamine on selline, et muudab kaitstava määratlemise ebaselgeks. Kui vastav sõltumatu nõudluspunkt on aktsepteeritav, ei peaks ekspert üldiselt siiski liigselt tegelema sõltuvate nõudluspunktidega tingimusel, et ta mõonab seda, et need nõudluspunktid on tõepoolest sõltuvad ega laienda mitte mingil viisil vastavas sõltumatus nõudluspunktis kirjeldatud leiutise kaitse ulatust (vt ka III, 3.7a).

3.6. Sõltuvate nõudluspunktide sisu

Kui sõltumatu(d) nõudluspunkt(id) on kaheosalises vormis, võivad sõltuvad nõudluspunktid täpsustada mitte ainult eristava osa, vaid ka piirava osa tunnuste üksikasju.

3.7. Alternatiivsed lahendused nõudluses

Art. 84
Art 82

Nii sõltumatu kui sõltuv nõudluspunkt võib kirjeldada alternatiivseid lahendusi tingimusel, et alternatiivide arv ja esitamisi viis ühes nõudluspunktis ei muuda nõudluspunkti segaseks või raskesti tõlgendatavaks, ning eeldusel, et nõudluspunkt vastab ühtsuse nõudele (vt ka III, 7.4 ja 7.8).

Juhul, kui nõudluspunkt kirjeldab (keemilisi või mitte-keemilisi) alternatiive, st niinimetatud “Markush-gruppi”, tuleb leiutise ühtsuse kohta otsuse vastuvõtmisel kaaluda, kas

alternatiivid on sarnase iseloomuga ja kas neid võib vabalt üksteisega asendada (vt III, 7.4a).

3.7a. Sõltumatud nõudluspunktid, mis sisaldavad viidet teisele nõudluspunktile

Nõudluspunkt võib sisaldada viidet teisele nõudluspunktile ka sellisel juhul, kui see ei ole sõltuv nõudluspunkt, nagu on kirjeldatud reeglis 29(4). Üks näide selle kohta on nõudluspunkt, mis viitab teise kategooria nõudluspunktile (näiteks “Seade 1. nõudluspunktis kirjeldatud meetodi teostamiseks...”, “Meetod 1. nõudluspunktis kirjeldatud toote valmistamiseks...”). Analoogselt ei ole sellisel juhul, nagu näites pistiku ja pistikupesa kohta alapunktis III, 3.2(i), ühe osa nõudluspunkt, kus viidatakse teisele kokkukuuluvale osale (näiteks “pistik koostoitimiseks 1. nõudluspunktis kirjeldatud pistikupesaga...”), tegemist sõltuva nõudluspunktiga. Kõikide nende näidete korral peab ekspert hoolikalt kaaluma, millisel määral viidet sisaldav nõudluspunkt tingimata hõlmab viidatud nõudluspunkti tunnuseid ja millisel määral mitte.

Meetodi nõudluspunkti korral, kui meetodi tulemuseks on toote nõudluspunktis kirjeldatud toode, ja see toode on patentne, ei ole meetodi nõudluse uudsuse ja enesestmõistetavuse ekspertiis vajalik (vt IV, 9.12) eeldusel, et kõik toote tunnused, mida on kirjeldatud toote nõudluses, tulenevad paratamatult (vrd. IV, 9.12) nõudluses kirjeldatud meetodist (vt III, 4.4, ja T 169/88, ei ole avaldatud väljaandes OJ). See on kohaldatav ka toote kasutamise nõudlusele, juhul kui toode on patentne ja seda kasutatakse selliste tunnustega, nagu teda nõudluses on kirjeldatud (vt T 642/94, ei ole avaldatud väljaandes OJ). Kõikidel muudel juhtudel ei tähenda selle nõudluspunkti patentsus, millele viidatakse, ilmingimata selle sõltumatu nõudluspunkti patentsust, mis sisaldab viidet. Samuti tuleb märkida, et kui meetodi, toote ja/või kasutamise nõudlustel on erinevad jõustumise kuupäevad (vt C-V, I ja 2), võib eraldi ekspertiis vahepealseid dokumente silmas pidades siiski vajalik olla.

4. Selgus ja nõudluse tõlgendamine

4.1. Selgus

Art. 84

Nõue, et nõudlus peab olema selge, kehtib nii iga nõudluspunkti kohta eraldi kui ka nõudlusele tervikuna. Arvestades nõudluse funktsiooni selle defineerimisel, millele kaitset taotletakse, on nõudluse selgus suurima tähtsusega. Seejuures peab nõudluses kasutatavate terminite sisu olema vastava ala asjatundjale võimalikult selge ainult nõudluse sõnalisest osast (vt ka III, 4.2). Arvestades kaitse ulatuse erinevusi, mis võivad kaasneda nõudluse erinevate kategooriatega, peab ekspert tagama, et nõudluspunkti sõnastus ei jäta kahtlusi nõudluspunkti kategooria osas.

4.2. Tõlgendamine

Art. 14(7)

Kõigi nõudluspunktide tõlgendamisel tuleb arvestada sõnade sellise tähenduse ja ulatusega, nagu need on tavaliselt vastavas tehnikavaldkonnas välja kujunenud, välja arvatud erijuhtudel, kui leiutiskirjelduses on kas selgesõnalise definitsiooniga või mingil muul viisil antud sõnadele spetsiaalne eritähendus. Kui kasutatakse sellist eritähendust, peab ekspert nii palju kui võimalik nõudma, et nõudlus esitataks sellisena, et see tähendus oleks selge ainult nõudluse sõnastuse põhjal. See on tähtis, kuna kõikides EPO ametlikes keeltes avaldatakse ainult Euroopa patendi nõudlus ja mitte leiutiskirjeldus. Samuti tuleb nõudluse tõlgendamisel püüda aru saada leiutise tehnilisest ideest. Selline tõlgendamine võib tähendada kõrvalekaldumist nõudluse sõnasõnalisest tähendusest.

4.3. Vastuolud

Mis tahes vastuolusid leiutiskirjelduse ja nõudluse vahel tuleb vältida, sest see võib, arvestades artikli 69(1) teise lausega, põhjustada kahtlusi patendikaitse ulatuses ja seega muuta nõudluse ebaselgeks või artikli 84 teise lause alusel mittetoetavaks või alternatiivselt muuta nõudluse vastuväiteid esilekutsuvaks artikli 84 esimese lause alusel. Sellise vastuolulisuse liigid võivad olla järgmised:

(i) lihtne verbaalne vastuolu,

näiteks väidetakse leiutiskirjelduses, et leiutis piirdub teatud kindla tunnusega, aga nõudluspunktid ei ole niiviisi piiratud; või samuti kui leiutiskirjeldus ei pööra erilist rõhku sellele tunnusele ja pole mingit põhjust uskuda, et see tunnus on leiutise teostamisel oluline. Sellisel juhul saab vastuolu kõrvaldada kas leiutiskirjeldust laiendades või nõudlust piirates. Analoogselt, kui nõudlus on piiratum kui leiutiskirjeldus, võib nõudlust laiendada või leiutiskirjeldust piirata;

(ii) vastuolu silmanähtavalt oluliste tunnuste suhtes,

näiteks võib üldisest tehnilisest teabest või sellest, mida on kirjeldatud või millele on vihjatud leiutiskirjelduses, ilmnenud, et mõni kindel tehniline tunnus, mida sõltumatus nõudluspunktis ei ole nimetatud, on leiutise teostamiseks oluline, või teiste sõnadega, on vajalik selle probleemi lahendamiseks, millega leiutis on seotud. Sellisel juhul ei vasta nõudlus artikli 84 nõuetele, sest artikli 84 esimest lauset, loetuna seondatult reeglitega 29(1) ja (3), tuleb tõlgendada mitte ainult nii, et sõltumatu nõudluspunkt peab olema tehnilisest vaatepunktist kõikehõlmav, vaid ka nii, et ta peab selgelt defineerima leiutise sisu, st näitama seejuures kõiki olulisi tehnilisi tunnuseid (vt T 32/82, OJ 8/1984, 354). Kui taotleja tõestab vastuseks sellele vastuväitele veenvalt, näiteks täiendavate dokumentide või muude tõendusmaterjalide abil, et see tunnus ei ole tegelikult oluline, võib ta jätta nõudluspunkti muutmata ja vajalikes kohtades muuta selle asemel leiutiskirjeldust. Vastupidine olukord, kus sõltumatu nõudluspunkt sisaldab tunnuseid, mis ei tundu leiutise teostamise seisukohast olulised, vastuväiteid esile ei kutsu. Seda võib taotleja valida vabalt. Seejuures ei peaks ekspert soovitada nõudluse kaitse ulatust laiendada silmanähtavalt ebaoluliste tunnuste väljajätmisega;

(iii) osa leiutiskirjelduses ja/või joonistel kajastatud leiutise sisust ei ole nõudlusega hõlmatud,

näiteks kirjeldavad kõik nõudluspunktid elektriahetat, milles kasutatakse pooljuhtseadmeid, aga leiutiskirjelduses ja joonistel on ühes teostusvariandis kasutatud selle asemel

elektronlampi. Sellisel juhul võib tavaliselt vastuolu kõrvaldada kas nõudlust laiendades (eeldusel, et leiutiskirjeldus ja joonised tervikuna toetavad adekvaatselt sellist laiendamist) või kõrvaldades "liigse" materjali leiutiskirjeldusest ja joonistelt. Kui leiutiskirjelduses ja/või joonistel toodud näited, mis ei ole nõudlusega hõlmatud, on esitatud mitte kui leiutise teostusvariandid, vaid kui tehnika tase või näited, mis on kasulikud leiutisest arusaamiseks, on nende allesjätmine lubatud.

4.3a. Üldised sedastused, leiutise "idee"

Üldistele sedastustele leiutiskirjelduses, mis annavad mõista, et patendikaitse ulatust võib mingil ebamäärasel ja ebatäpselt kirjeldatud viisil laiendada, tuleb esitada vastuväited. Eriti tuleb vastuväide esitada mis tahes sedastusele, mis osutab patendikaitse laienemisele, et hõlmata leiutise "ideed". Samuti tuleb juhul, kui nõudluspunktid on suunatud tunnuste kombinatsioonile, esitada vastuväide mis tahes väitele, mis vihjab, et kaitset taotletakse siiski mitte ainult kombinatsioonile kui tervikule, vaid seejuures ka üksikutele tunnustele või alamkombinatsioonidele.

4.4. Olulised tunnused

Sõltumatu nõudluspunkt peab selgesõnaliselt määratlema kõik olulised tunnused, mis on vajalikud leiutise kirjeldamiseks, välja arvatud sellised tunnused, millele viitavad kasutatud üldised terminid, näiteks "jalgratta" nõudluspunktis pole vaja nimetada rataste olemasolu.

Kui nõudlus käsitleb meetodit leiutisekohase toote valmistamiseks, peab kõnealune meetod nõudluses olema kirjeldatud sellisena, et teostatuna viisil, mis vastava ala asjatundjale tundub põhjendatud, on tema lõpptulemuseks tingimata antud konkreetne toode; vastasel juhul on nõudluses sisemine vastuolu ja selles puudub selgus.

Tootenõudluse korral, kui toode on tuntud liiki ja leiutis seisneb mõnede tunnuste muutmises, on piisav, kui nõudlus identifitseerib selgelt toote ja määratleb, mida ja kuidas on muudetud. Analoogsed seisukohad kehtivad ka seadme nõudluse suhtes.

Kui patentsus sõltub tehnilisest efektist, peab nõudlus olema koostatud nii, et ta sisaldaks kõiki leiutise olulisi tunnuseid, mis on vajalikud tehnilise efekti saavutamiseks (vt T 32/82, OJ 8/1984, 354).

4.5. Suhtelised terminid

Soovitatav on mitte kasutada nõudluses suhtelisi või muid sarnaseid termineid, nagu näiteks "õhuke", "lai" või "tugev", välja arvatud juhul, kui nendel terminitel on konkreetnes tehnikavaldkonnas tuntud tähendus, nagu näiteks "kõrgsagedus" seoses võimendiga, ja kui tegemist ongi silmaspeetud tähendusega. Kui terminil ei ole hästi tuntud tähendust, tuleb see võimaluse korral asendada täpsema väljendiga, mis on leitud mõnest teisest avalikustatud originaalist. Kui avaldatud materjal ei ole alust selgeks definitsiooniks ja termin ei ole leiutise suhtes oluline, tuleb see tavaliselt nõudlusse alles jätta, sest väljajätmine põhjustab tavaliselt leiutise objekti laienemist väljapoole esitatud taotluse piire, mis on vastuolus artikliga 123(2). Kui aga ebaselge termin on leiutise suhtes oluline, ei ole lubatav seda sellisel kujul nõudlusse jätta. Analoogselt ei ole taotlejal lubatud kasutada ebaselget terminit oma leiutise eristamiseks tehnika tasemest.

4.5a. Terminid "umbes", "ligikaudu" jms

Erilist tähelepanu tuleb pöörata, kui on kasutatud selliseid termineid nagu "umbes" või sellega sarnaseid termineid, nagu näiteks "ligikaudu". Selliseid sõnu võib kasutada näiteks kindla väärtuse juures (näiteks "umbes 200 °C") või vahemiku juures (näiteks "umbes x kuni umbes y"). Igal juhtumil peab ekspert ise otsustama, kas sõnade tähendus taotluse kui terviku kontekstis on piisavalt selge. Sellist sõna võib lubada ainult juhul, kui selle kasutamine ei takista leiutist olemast ühemõtteliselt eristatav tehnika tasemest uudsuse ja leiutustaseme suhtes.

4.5b. Kaubamärgid

Kaubamärkide ja teiste analoogsete väljendite kasutamine nõudluses ei ole lubatud, sest ei ole võimalik tagada, et viidatavat toodet või omadust patendi kehtivusaja jooksul sama nime säilitades siiski ei muudeta. Kaubamärkidele

viitamist võib lubada erandkorras, kui nende kasutamine on vältimatu ja nad on üldtuntud täpse tähendusega (vt ka II, 4.16 ja 4.17).

4.6. Vabalt valitavad tunnused

Väljendeid nagu “eelistatavalt”, “näiteks”, “nagu” või “täpsemalt” tuleb hoolikalt hinnata veendumaks, et need ei tekita kahemõttelisust. Sellist liiki väljenditel ei ole piiravat toimet nõudluse ulatusele; seega tuleb tunnust, mis järgneb mis tahes sellisele väljendile, tõlgendada kui täiesti vabalt valitavat.

4.7. Tulemus, mida soovitakse saavutada

Nõudlusega määratletava ala ulatus peab olema nii täpne kui leiutis võimaldab. Üldine reegel on, et nõudlus, mis püüab leiutist kirjeldada saavutatava tulemuse kaudu, ei ole lubatav, eriti kui nõudlus piirdub ainult aluseks oleva tehnilise probleemi kirjeldamisega. Selline nõudlus võib siiski olla lubatud, kui leiutist on ainult sellises sõnastuses võimalik kirjeldada või ei ole võimalik muul viisil täpsemalt kirjeldada ilma nõudluse kaitseulatust oluliselt kitsendamata, ja kui see tulemus on selline, mida on katsetega või leiutiskirjelduses adekvaatselt kirjeldatud või vastava ala asjatundjale tuntud toimingutega võimalik otseselt ja positiivselt tõendada ja mis ei nõua liigset eksperimenteerimist (vt T 68/85, OJ 6/1987, 228). Näiteks võib leiutiseks olla tuhatos, milles hõõguv sigarettiots kustutatakse tänu tuhatooi kujule ja suhtelistele mõõtmetele automaatselt. Tuhatoosid võivad tunduvalt varieeruda raskesti kirjeldataval viisil, võimaldades ikkagi saavutada soovitud efekti. Niivõrd kui nõudlus määratleb tuhatooi konstruktsiooni ja kuju nii selgelt kui võimalik, võib nõudlus kirjeldada suhtelisi mõõtmeid viitega soovitava tulemusele eeldusel, et kõnealune määratlemine sisaldab küllaldaselt juhiseid võimaldamaks lugejal tavapäraste katsetoimingute abil määrata vajalikud mõõtmed (vt II, 4.9 kuni 4.11).

Lisaks tuleb märkida, et ülalkirjeldatud vajalikud eeldused lubamaks leiutise kirjeldamist soovitava tulemuse kaudu,

erinevad nendest eeldustest, mis on vajalikud leiutise objekti kirjeldamiseks funktsionaalsete tunnuste kaudu (vrd III, 6.5).

4.7a. Parameetrid

Kui leiutise objekt on toode, võib seda nõudluses kirjeldada mitmel viisil: kui keemilist toodet tema keemilise valemi kaudu, kui meetodi tulemust (kui selgem määratlus ei ole võimalik; vt ka III, 4.7b) või erandkorras tema parameetrite kaudu.

Parameetrid on iseloomulikud näitajad, mis võivad olla otseselt mõõdetavate omaduste väärtused (näiteks aine sulamispunkt, terase paindetugevus, elektrijuhi takistus) või olla kirjeldatud kui mitme muutuja suuremal või vähemal määral komplitseeritud matemaatilised kombinatsioonid valemi kujul.

Toote iseloomustamine peamiselt parameetrite kaudu võib olla lubatud ainult nendel juhtudel, kui leiutist mingil teisel viisil adekvaatselt kirjeldada ei ole võimalik, ja eeldusel, et need parameetrid on selgelt ja usaldusväärselt määratavad kas mõõtmise või kirjeldamise teel või sihipärase toimingutega, mis tavaliselt kuuluvad tehnika tasemesse (vt T 94/82, OJ 2/1984, 75). Sama kehtib ka meetodi tunnuse kohta, mida on kirjeldatud parameetrite kaudu. Juhtumid, kus on kasutatud ebaharilikke parameetreid või kättesaamatuid seadmeid parameetri(te) mõõtmiseks, ei ole *prima facie* lubatud selguse puudumise tõttu, kuna mingit arvestatavat võrdlust tehnika tasemega ei ole võimalik teostada. Sellised juhtumid võivad ka varjata uudsuse puudumist (vt IV, 7.5).

Küsimust, kas nõudluses peavad sisalduma ka parameetrite määramise meetod ja vahendid, on käsitletud III ptk osas 4.10a.

4.7b. Nõudlus "Toode meetodi abil"

Toote nõudlus, kus toodet kirjeldatakse tootmisprotsessi kaudu, on lubatud ainult siis, kui toode kui selline vastab patentsuse nõuetele, st on muuhulgas uus ja leiunduslik. Toodet ei loeta uudseks ainult selle fakti alusel, et toote valmistamise meetod on uus (vt T 150/82, OJ 7/1984, 309).

Nõudlust, mis kirjeldab toodet meetodi sõnastuses, tuleb tõlgendada toote kui sellise nõudlusena. Nõudlus võib näiteks omandada vormi "Toode X, mis on saadav meetodil Y". Sõltumata sellest, kas "toode meetodi abil" nõudluses on kasutatud terminit "saadav", "saadud", "otseselt saadud" või mõnda teist samaväärset sõnastust, on see ikkagi suunatud *per se* tootele enesele ja annab tegeliku kaitse ainult tootele (vt T 20/94, ei ole avaldatud väljaandes OJ).

Art. 64(2)

Kui Euroopa patendi sisuks on meetod, hõlmab selle patendiga antav kaitse vastavalt artiklile 64(2) ka otseselt selle meetodiga saadud tooteid. Selle artikli sätteid tuleb rakendada protsessidele, mis toodavad lähtematerjalidest täielikult erinevaid tooteid, nagu ka meetoditele, mille tulemuseks on ainult pinnapealsed muudatused (näiteks värvimine, lihvimine).

4.8. "Seade ... teostamiseks", "Meetod ... valmistamiseks" jne

Kui nõudluspunkt algab selliste sõnadega nagu: "Seade ... meetodi ... teostamiseks", tuleb seda tõlgendada kui ainult seadet, mis on kohane selle meetodi teostamiseks. Seadet, mis iseenesest hõlmab kõiki nõudluses määratletud tunnuseid, kuid mis ei ole antud eesmärgiks sobiv või vajab eesmärgi saavutamiseks muutmist, ei loeta tavaliselt kõnealuses nõudluses lubatavaks. Samasugused seisukohad kehtivad ka teatud kindlal eesmärgil kasutatava toote nõudluse kohta. Näiteks kui nõudlus käsitleb "sulaterase valuvormi", viitab see teatud piirangutele vormide osas. Seetõttu ei hõlma see nõudlus plastist jääkuubikute alust, mis on palju madalama sulamispunktiga kui terase valuvorm.

Analoogselt tuleb nõudlust kindlaks otstarbeks ettenähtud aine või segu kohta tõlgendada kui nõudlust aine või segu kohta, mis sobib nimetatud kasutusotstarbeks; tuntud toode, mis esmapilgul on sama, mis nõudluses kirjeldatud aine või segu, kuid sellises vormis, mis muudab selle ebasobivaks nimetatud otstarbel kasutamiseks, ei võta nõudluselt uudsust. Kui tuntud toode on sellises vormis, milles ta tegelikult sobib nimetatud otstarbel kasutamiseks, ehkki seda ainet ei ole antud otstarbel kasutamiseks kunagi kirjeldatud, võtab see nõudluselt siiski uudsuse. Selle tõlgendamise üldpõhimõtte

erandiks on nõudlus tuntud aine või segu kasutamise kohta kirurgilises, terapeutilises või diagnostilises meetodis (vt IV, 4.2).

Vastupidiselt seadme või toote nõudlusele, kui meetodi nõudlus algab järgmiste sõnadega: "Meetod galvaaniliste kihtide ümbersulatamiseks", ei tule osa "ümbersulatamiseks..." mõista nii, et meetod sobib peamiselt galvaaniliste kihtide ümbersulatamiseks, vaid pigem kui galvaaniliste kihtide sulatamist puudutavat funktsionaalset tunnust, mis seega kirjeldab ühte nõudluses esitatud meetodi toimingut (vt T 848/93, ei ole avaldatud väljaandes OJ).

4.8a. Kirjeldamine viitega kasutamisele või muule objektile

Kui füüsilise objekti (toote, seadme) nõudlus püüab kirjeldada leiutist selle objekti kasutamise kaudu, võib tulemuseks olla ebaselgus. See kehtib eelkõige juhul, kui nõudlus kirjeldab mitte ainult objekti ennast, vaid määrab ka tema suhte teise objektiga, mis ei ole selle objekti osa, millele kaitset taotletakse (näiteks mootori plokikaas, kus ühte objekti on kirjeldatud tema paiknemise kaudu teise objekti suhtes). Enne otsust piirata kahe objekti kombinatsiooni, tuleb alati meeles pidada, et taotlejal on tavaliselt õigus ühe objekti *per se* sõltumatuks kaitsmiseks, isegi kui seda objekti oli esialgu kirjeldatud tema suhte kaudu teise objektiga. Kuna ühte objekti on sageli võimalik toota ja turustada teisest objektist sõltumatult, on tavaliselt võimalik saada sõltumatut kaitset nõudlust vastavalt ümber sõnastades (näiteks asendades "ühendatav" sõnaga "ühendatud"). Kui ei ole võimalik anda ühe objekti selget definitsiooni *per se*, tuleb nõudlus suunata esimese ja teise objekti kombinatsioonile (näiteks "plokikaanega mootor" või "mootor, mis sisaldab plokikaant").

Samuti võib olla lubatav kirjeldada ühe objekti mõõtmeid ja/või kuju sõltumatus nõudluspunktis üldise viitega teise objekti mõõtmetele ja/või kujule, mis ei ole kaitstava esimese objekti osaks, kuid on sellega seotud kasutamise kaudu. See on eelkõige kohaldatav juhul, kui teise objekti suurus on mingil viisil standardne (näiteks mootorsõiduki numbrimärgi kinnituskonsooli juhtum, kui konsooli raami ja

kinnituselemente määratletakse seondatult numbrimärgi väliskujuga). Viited teisele objektile, mida ei saa vaadelda standardse objektina, võivad siiski olla piisavalt selged juhtumitel, kui vastava ala asjatundjal peaks olema pisut raskusi esimese objekti kaitse ulatuspiiridest arusaamisega (näiteks ümmarguse, põllumajanduses kasutatava pallpakendi katteleht, kui kattelehe pikkust, laiust ja kokkuvoltimise viisi on kirjeldatud pallpakendi übermöödule, laiusele ja läbimöödule viidates). Niisugune nõudlus ei pea sisaldama teise objekti täpseid mõõtmeid ega viitama esimese ja teise objekti kombinatsioonile. Esimese objekti pikkuse, laiuse ja/või kõrguse määratlemine ilma teisele objektile viitamata viib kaitse ulatuse põhjendamatu kitsendamiseni.

4.8b. Väljend “sees”

Kahemõttelisuse ärahoidmiseks tuleb erilist tähelepanu pöörata nõudlustele, kus erinevate füüsiliste objektide (toote, seadme), objektide ja tegevuste (meetod, kasutamine) või erinevate tegevuste vahelise suhte kirjeldamiseks on kasutatud sõna “sees” (seesütlevat käänat). Näited sellisel viisil sõnastatud nõudluste kohta on järgmised:

- (i) silinderpea neljataktilises mootoris;
- (ii) valimistooni tajur ja juhtimisseade automaatvalijaga telefoniaparaadis, valimistooni tajur sisaldab ...
- (iii) meetod kaarkeevitusvoolu ja pinge juhtimiseks kaarkeevitusaparaadi elektroodi etteandeseadist kasutavas meetodis, mis sisaldab järgmisi samme: ...
ja
- (iv) täiustus meetodis/süsteemis/seadmes jne ..., täiustus koosneb ...

Näidetes (i) kuni (iii) on rõhk pigem täielikult töötaval allühikul (silinderpea, valimistooni tajur, meetod keevitusvoolu ja pinge juhtimiseks) kui tervel ühikul (neljataktiline mootor, telefon, meetod), mille koosseisu allühik kuulub.

Selline sõnastus muudab ebaselgeks, kas taotletav kaitse piirneb allühikuga *per se* või ühikuga tervikuna. Selguse huvides tuleb seda liiki nõudlused sõnastada kas “seade koos alamseadmega (või seade, mis sisaldab alamseadet)” (näiteks “silinderpeaga neljataktiline mootor”) või viidates alamseadmele *per se*, määratledes tema otstarbe (näiteks “silinderpea neljataktilisele mootorile”). Viimast suunist võib järgida ainult taotleja selgelt väljendatud soovi korral ja ainult juhul, kui esitatud taotluses on selleks olemas alus vastavalt artiklile 123(2).

Näites (iv) toodud liiki nõudluse korral muudab sõna “sees” (seesütleva käände) kasutamine mõnikord ebaselgeks, kas kaitset taotletakse ainult täiendusele või kõikidele nõudluses kirjeldatud omadustele. Ka sellisel juhul on oluline tagada, et sõnastus oleks selge.

Sellised nõudlused, nagu “aine ... kasutamine värvi- või lakisegus korrosioonivastase komponendina” on siiski aktsepteeritavad, kui tegemist on teisese mitte meditsiinilise kasutamisega (vt IV, 7.6, teine lõik).

4.9. Nõudlus kasutamise kohta

Ekspertiisis tuleb “kasutamise”-nõudlust vormis “aine X kasutamine putukamürgina” vaadelda kui samaväärset “meetodi” nõudlusega vormis “meetod putukate tapmiseks ainet X kasutades”. Seega ei tule kirjeldatud vormis nõudlust tõlgendada nii, nagu oleks see suunatud putukamürgina kasutamiseks ette nähtud aine X tunnistamiseks (näiteks täiendavate lisanditega). Analoogselt on nõudlus “transistori kasutamine võimendusahelas” samaväärne meetodi nõudlusega “meetod võimendamiseks, kasutades vooluahelat, mis sisaldab transistori”, ja seda ei tule tõlgendada, nagu oleks see suunatud “võimendusahelale, milles kasutatakse transistori”, ega “meetodile transistori kasutamiseks sellise ahela koostamisel”.

4.10. Viited leiutiskirjeldusele või joonistele

Reegel 29(6)

Nõudluspunktid ei tohi leiutise tehniliste tunnuste osas koosneda viidetest leiutiskirjeldusele ega joonistele, “välja arvatud juhul, kui see on absoluutselt vajalik”. Eelkõige ei tohi need tavaliselt toetuda sellistele viidetele, nagu “nagu

kirjeldatud leiutiskirjelduse osas ...” või “nagu näidatud joonisel Fig 2”. Tähele tuleb panna välja-arvava klausli rõhutavat sõnastust. Asjakohastel juhtudel on taotleja kohustus näidata, et toetuda viitele leiutiskirjeldusele või joonistele on “absoluutselt vajalik” (vt T 150/82, OJ 7/1984, 309). Üheks lubatava erandi näiteks võiks olla leiutis, mis hõlmab mõnda eriti omapärast vormi, mida on kujutatud joonistel, kuid mida ei saa lõplikult kirjeldada ei sõnades ega lihtsa matemaatilise valemiga. Teine erijuhtum on selline, kus leiutis käsitleb keemilist toodet, mille mõnda omadust saab kirjeldada ainult graafikute või diagrammide abil.

4.10a. Meetod ja vahendid nõudluses viidatud parameetrite mõõtmiseks

Järgmiseks erijuhtumiks on see, kui leiutist on iseloomustatud parameetrite kaudu. Eeldusel, et tingimused leiutise kirjeldamiseks sellisel viisil on täidetud (vt III, 4.7a), peab leiutise täielik kirjeldus sisalduma nõudluses eneses, kui see on üldse põhjendatult teostatav. Põhimõtteliselt on mõõtmise meetod vajalik parameetri ühemõtteliseks määramiseks. Parameetri väärtuste mõõtmise meetod ja vahendid ei pea siiski nõudluses sisalduma, kui:

- (i) meetodi kirjeldus on nii pikk, et selle kaasamine muudaks nõudluse ebaselgeks lühiduse puudumise tõttu või raskesti arusaadavaks, sellisel juhul peaks nõudlus vastavalt reeglile 29(6) sisaldama viidet leiutiskirjeldusele;
- (ii) vastava ala asjatundja teab, millist meetodit kasutada, näiteks sellepärast, et on olemas ainult üks meetod, või sellepärast, et tavaliselt kasutatakse ühte kindlat meetodit või
- (iii) kõik tuntud meetodid annavad sama tulemuse (mõõtmistäpsuse piires).

Kõigil muudel juhtudel peavad mõõtmise meetod ja vahendid siiski sisalduma nõudluses, kuna nõudlus kirjeldab objekti, millele kaitset taotletakse (artikkel 84).

4.11. Positsiooninumbriid

Reegel 29(7)

Kui taotlus sisaldab jooniseid ja nõudluse arusaadavus paraneb, luues seose nõudluses nimetatud tunnuste ja vastavate positsiooninumbrite vahel joonistel, tuleb vastavad positsiooninumbriid tuua ära nõudluses nimetatud tunnuse järel sulgudes. Kui leiutis hõlmab arvukalt erinevaid teostusvariante, tuleb sõltumatu(te)s nõudluspunkti(de)s näidata ainult kõige olulisemate teostusvariantide positsiooninumbriid. Kui nõudlus on kujundatud kaheosalisena vastavalt reeglile 29(1), tuleb positsiooninumbriid näidata mitte ainult nõudluspunktide eristavas osas, vaid ka nende sissejuhatavas osas. Positsiooninumbriid ei tule siiski võtta kui nõudluse kaitseulatuse piirajat; nende ainus eesmärk on muuta nõudluspunktiid lihtsamini arusaadavaks. Märkus nende positsiooninumbrite mõju kohta kaitse ulatusele leiutiskirjelduses on aktsepteeritav (vt T 237/84, OJ 7/1987, 309).

Kui nõudluses on positsiooninumbritele lisatud sulgudes tekst, võib olla tegemist selguse puudumisega (artikkel 84). Sellised väljendid nagu "kinnitusvahendid (kruvi 13, nael 14)" või "ventiilikooist (klapipeisa 23, klapiement 27, klapipeisa 28)" ei ole positsiooninumbriid reegli 29(7) tähenduses, vaid on eraldi tunnused, mille kohta reegli 29(7) viimane lause ei kehti.

Seega ei ole selge, kas positsiooninumbritele lisatud tunnused on piiravad või mitte. Niisiis ei ole sellised sulgudes esitatud tunnused üldiselt lubatavad. Täiendavad viited nendele joonistele, millelt vastavad positsiooninumbriid võib leida, nagu näiteks "(13 – Fig 3; 14 – Fig 4)", siiski vastuväiteid esile ei kutsu.

Selguse puudumine võib tõusetuda ka sulgudes paiknevate väljendite korral, mis ei sisalda positsiooninumbriid, näiteks "(betoonist) valatud kivi". Vastupidi, üldtuntud tähendusega sulgudes väljendid on lubatud, näiteks "(met)akrülaat", mis on väljendi "akrülaat ja metakrülaat" tuntud lühend. Sulgude kasutamine keemilistes ja matemaatilistes valemites on samuti lubatav.

4.12. Negatiivsed piirangud (näiteks eitamised)

Nõudluse sisu kirjeldatakse tavaliselt positiivsete tunnuste kaudu, näidates, et teatud tehnilised elemendid on olemas. Erandkorras võib siiski leiutise objekti piirata, kasutades negatiivset piirangut, andes sõnaselgelt teada, et teatud tunnused puuduvad. Seda võib teha näiteks eemaldamiseks mittepädevseid teostusvariante, mis sisalduvad esitatud taotluses (vt T 4/80, OJ 4/1982, 149), või kui tunnuse puudumist saab järeldada esitatud taotlusest (vt T 278/88, ei ole avaldatud väljaandes OJ).

Kui mingisugune osa avaldatud leiunduslikust õpetusest on **juhuslikult** kattuv tehnika tasemest tuntud lahendusega, võib "eitamist" kasutada leiundusliku õpetuse uudsuse taastekkestamiseks, lülitades õpetusest "eitamise" teel välja varem tuntud osa. Eitus, millel puudub alus esitatud taotluses, võib ainult taastada uudsust; see ei saa muuta enesestmõistetavat lahendust leiunduslikuks (vt T 170/87, OJ 11/1989, 441). Tuleb hoolitseda selle eest, et eitamise sõnastus ei läheks vastuollu artikliga 123(2); vt C-VI, 5.3.11.

Negatiivseid piiranguid või eitajaid võib kasutada ainult siis, kui positiivsete tunnuste lisamine nõudlusse kas ei kirjelda kaitstavat materjali selgemalt ja lühemalt (vt T 4/80, OJ 4/1982, 149) või piirab liigselt nõudluse ulatust (vt T 1050/93, ei ole avaldatud väljaandes OJ).

4.13. "Sisaldab" versus "koosneb"

Kui igapäevases keelekasutuses võib sõna "sisaldama" tähendada "hõlmama", "endasse haarama" või "mahutama" ja "koosnema", siis patendinõudluse koostamisel nõuab juriidiline täpsus tavaliselt, et seda tõlgendatakse laiema tähenduse järgi "hõlmama", "endasse haarama" või "mahutama". Teisest küljest, kui nõudlus keemilise ühendi kohta kirjeldab seda nii, et ühend "koosneb komponentidest A, B ja C" nende proportsioonide kaudu protsentides, on mis tahes täiendavad koostisosad välistatud ja seega peaks protsentide summa andma kokku 100% (vt T 759/91 ja T 711/90, kumbagi ei ole avaldatud väljaandes OJ).

4.14. Patoloogilise olukorra funktsionaalne kirjeldus

Kui nõudlus käsitleb ravimi teisese meditsiinilise kasutamise taotlust ning seda seisundit, mida tuleb ravida, on kirjeldatud funktsionaalsete terminitega, näiteks “mis tahes seisund, mida on võimalik parandada või ära hoida vastava retseptori valikulise hõivamisega”, võib seda nõudlust pidada selgeks ainult siis, kui juhised kas eksperimentaalsete katsete või testitava kriteeriumi kujul on kättesaadavad patendidokumentidest või tavalise üldise teadmise põhjal, võimaldades vastava ala asjatundjal ära tunda, millised seisundid langevad selle funktsionaalse kirjelduse alla ja vastavalt nõudluse ulatuspiirkonda (T 241/95, OJ 2/2001, 103) (vt ka IV, 4.2).

5. Lühidus, nõudluspunktide arv

Art. 84
Reegel 29(5)

Nõue, et nõudlus peab olema lühike, kehtib nii nõudluse kohta tervikuna kui ka iga üksiku nõudluspunkti kohta. Nõudluspunktide arv tuleb läbi kaaluda sõltuvalt leiutise iseloomust, millele taotleja kaitset taotleb. Liigset sõnastuse kordamist, näiteks ühe ja mõne muu nõudluspunkti vahel tuleb vältida, kasutades sõltuva nõudluspunkti vormi. Sama kategooria sõltumatute nõudluspunktide kohta vt III, 3.2 ja 3.3. Mis puudutab sõltuvaid nõudluspunkte, siis ei tekita vastuväiteid põhjendatud hulk selliseid nõudluspunkte, mis on suunatud leiutise konkreetsetele eelistatud tunnustele, küll aga peaks ekspert vastu olema suurele hulgale triviaalse olemusega nõudluspunktidele. Milline on ja milline ei ole nõudluspunktide põhjendatud arv, sõltub igal konkreetsel juhul faktidest ja asjaoludest. Arvesse tuleb võtta ka avalikkuse vastavat huvi. Nõudluspunktide esitus ei tohiks muuta kaitset taotletava leiutise objekti kindlakstegemist liiga koormavaks (T 79/91 ja T 246/91, ei ole avaldatu väljaandes OJ). Vastuväiteid võib tekkida ka siis, kui ühes nõudluspunktis on mitu alternatiivi, kui see muudab liiga koormavaks kaitset taotletava leiutise objekti kindlaksmääramise.

6. Toetus leiutiskirjelduses

6.1. Üldised märkused

Art. 84

Nõudlust peab toetama leiutiskirjeldus. See tähendab, et leiutiskirjelduses peab olema alus iga nõudluspunkti esitatule ja et nõudluse ulatus ei tohi olla laiem, kui on õigustatud leiutiskirjelduse ja jooniste alusel ning tehnika tasemele lisatava panuse põhjal (T 409/91, OJ 9/1994, 653). Sõltuvate punktide toetuse kohta leiutiskirjelduses vt III, 6.6.

6.2. Üldistamise ulatus

Enamik nõudlusi on ühe või mitme konkreetse näite üldistused. Lubatav üldistamise ulatus on aspekt, mida ekspert peab igal konkreetsel juhtumil hindama vastava tehnika taseme seisukohast. Nii antakse leiutisele, mis avab täiesti uue valdkonna, õigus suuremale üldistamisele nõudluses, kui sellisele leiutisele, mis tegeleb edasilükkumisega tuntud tehnoloogias. Nõudluse õige sedastus on selline, mis ei ole niivõrd lai, et see läheb leiutisest kaugemale, ega ka mitte niivõrd kitsas, et jäta taotleja ilma väljateenitud hüvitisest oma leiutise avamise eest. Taotlejal tuleb lubada hõlmata tema poolt kirjeldatu kõiki selgeid modifikatsioone, ekvivalente ja kasutusvariante. Eelkõige tuleks taotlejal juhul, kui võib põhjendatult oletada, et kõigil nõudlusega hõlmatud variantidel on sellised omadused või kasutusviisid, nagu taotleja neile omistab, lubada nõudlust ka vastavalt kujundada. Pärast esitamiskuupeeva tohib taotlejal lubada niiviisi toimida siiski ainult juhul, kui see ei lähe vastuollu artikliga 123(2).

6.3. Vastuväide toetuse puudumise tõttu

Üldjuhul arvestatakse, et leiutiskirjeldus toetab nõudlust, kui ei ole hästi põhjendatud alust uskuda, et vastava ala asjatundja ei ole võimeline esitatud taotluses esitatud informatsiooni põhjal avardama konkreetset leiutiskirjelduse õpetust kogu nõudlusega kaetud alale, kasutades rutiinseid katse- ja analüüsimeetodeid. Toetus peab olema siiski tehnilise iseloomuga; ähmased sedastamised või nentimised, millel ei ole tehnilist sisu, tuge ei osuta.

Ekspert peab esitama vastuväite toetuse puudumise tõttu ainult siis, kui tal on selleks väga kaalukad põhjused. Kui ekspert on esitanud põhjendatud kaasuse selle kohta, et leiutiskirjeldus ei toeta laia ulatusega nõudluspunkti kogu laisuses, on taotleja kohustus tõendada, et nõudlus on täielikult toetatud (vt VI, 2.4). Kui vastuväide on tõstatatud, tuleb põhjendusi võimaluse korral spetsiaalselt toetada avaldatud dokumendiga.

Nõudlus võib üldisel kujul, st näiteks seoses masinate või materjalide kogu klassiga olla aktsepteeritav isegi laia ulatuse korral, kui on olemas selge tugi leiutiskirjelduses ja ei ole põhjust arvata, et leiutisel ei ole võimalik töötada kogu nõudluse ulatusalas. Kui ilmneb, et esitatud informatsioon on vastava ala asjatundjale rutiinseid katse- ja analüüsimeetodeid rakendades ebapiisav õpetuse laiendamiseks nõudluse osadele, mida ei ole selgesõnaliselt kirjeldatud, peab ekspert esitama põhjendatud vastuväite ja kutsuma taotlejat üles asjakohase reageeringu abil tõestama, et leiutist saab tegelikult hõlpsasti rakendada esitatud informatsiooni põhjal üle kogu nõudlusega kaetud ala, või kui ta sellest keeldub, vastavalt nõudlust kitsendama.

Toetuse küsimust illustreerivad järgmised näited:

(i) nõudlus käsitleb meetodit kõikide taimeliikide seemikute töötlemiseks, allutades neid määratud tulemuste saavutamiseks kontrollitud külmašokile, kuid leiutiskirjeldus avab meetodi ainult ühe taimeliigi jaoks. Kuna on üldteada, et taimede omadused varieeruvad väga laias ulatuses, on tõsine põhjus uskuda, et selline protsess ei ole kohaldatav kõikidele taimeseemikutele. Kui taotleja ei suuda esitada veenvat tõendusmaterjali, et meetod on sellegipoolest üldiselt rakendatav, peab ta nõudluse piirama sellele ühele taimeliigile, mida on käsitletud leiutiskirjelduses. Ainult väitmine, et meetod on kohaldatav kõikide taimede seemikutele, ei ole piisav;

(ii) nõudlus käsitleb teatud meetodit sünteetilisest kummist vormide töötlemiseks, et saavutada teatud muudatusi füüsikalistes omadustes. Kõik kirjeldatud näited käsitlevad termoplastvaike ja meetod tundub olevat ebasobiv termoreaktiiv-vaikudele. Kui taotleja ei suuda esitada tõendusma-

terjali, et meetod on siiski rakendatav ka termoreaktiivvaikudele, peab ta nõudlust piirama nii, et see hõlmab ainult termoplastvaike;

(iii) nõudlus käsitleb parandatud kütteõlisesugusid, millele on antud soovitud omadus. Leiutiskirjeldus toetab ainult ühte viisi kõnealuse omadusega kütteõli saamiseks, mis seisneb teatud lisandi kindla koguse olemasolus. Rohkem viise soovitud omadusega kütteõli saamiseks ei ole kirjeldatud. Nõudluses lisandit nimetatud ei ole. Nõudlus ei ole toetatud üle kogu ulatuse ja tekib vastuväide.

6.4. Toetuse puudumine *versus* ebapiisav avamine

Art. 83
Art 84

Tuleb märkida, et kuigi vastuväide toetuse puudumise kohta on vastuväide artikli 84 alusel, võib sageli, nagu ülaltoodud näidetes, tegemist olla leiutise ebapiisava avamisega artikli 83 alusel (vt II, 4.9–4.11), kui vastuväide seisneb selles, et avamine ei ole piisav selleks, et vastava ala asjatundjal võimaldada teostada “leiutist” üle kogu laia nõudluse kaitseala (ehkki võib olla piisav kitsa “leiutise” suhtes). Mõlemad nõuded on ette nähtud järgima põhimõtet, et nõudluse terminid peavad olema sama ulatusega või olema leiutiskirjelduses täpsustatud. Kas vastuväide esitatakse toetuse puudumise või ebapiisavuse tõttu, ei oma ekspertiisimenetluse seisukohast tähtsust, kuid on siiski oluline apellatsioonimenetluses, sest seal on kasutatav ainult teine põhjus (vt D-III, 5).

6.5. Kirjeldamine kasutamise kaudu

Nõudlus võib mõnda tunnust kirjeldada väga laialt selle kasutamise kaudu, st kui funktsionaalset tunnust, isegi kui leiutiskirjelduses oli selle tunnuse kohta esitatud ainult üks näide, kui samas asjatundlik lugeja võib tunnistada, et samal otstarbel võib kasutada ka teisi vahendeid (vt ka III, 2.1). Näiteks võib terminali asukoha määramise vahend olla nõudluses toetatud üheainsa näitega, mis sisaldab piirlüliti, kuid vastava ala asjatundjale on selge, et selle asemel võib kasutada ka näiteks fotoelementi või tensoandurit.

Üldiselt tekib siiski vastuväide, kui kogu taotluse sisu annab mõista, et funktsiooni on võimalik teostada ainult ühel kindlal viisil, viiteta sellele, et võib kaaluda alternatiivseid va-

hendeid, aga nõudlus on formuleeritud niiviisi, et see hõlmab ka teisi või kõiki selle funktsiooni teostamise vahendeid. Kui leiutiskirjeldus ainult nendib ebamäärastes terminites, et kasutada saab ka teisi vahendeid, kuid ei ole piisavalt selge, millised need vahendid võiksid olla või kuidas neid võiks kasutada, võib see osutuda ebapiisavaks.

6.6. Sõltuvate nõudluspunktide toetus

Kui mingi teatav osa leiutisest on selgelt avatud esitatud taotluse nõudluses, aga seda ei ole üldse mainitud leiutiskirjelduses, on lubatav muuta leiutiskirjeldust nii, et see sisaldaks kõnealust osa. Kui kõnealune nõudluspunkt on sõltuv nõudluspunkt, võib olla piisav, kui leiutiskirjelduses on nimetatud, et leiutise üks teostusvariant on esitatud vastavas nõudluspunktis (vt II, 4.5).

7. Leiutise ühtsus

7.1. Üldised märkused

Art. 82
Reegel 29(2)

Euroopa patenditaotlus peab "sisaldama ainult ühte leiutist või ühtse leiundusliku mõttega seotud leiutiste kombinatsiooni". Nendest alternatiividest teise, see tähendab ühtse leiundusliku mõttega seotud leiutiste kombinatsiooni korral võib ühes kategoorias esineda mitu sõltumatut nõudluspunkti, eeldusel et need nõudluspunktid vastavad reeglile 29(2) (vt III, 3.2 ja 3.3), kuid palju tavalisemaks juhtumiks on mitu erineva kategooria sõltumatut nõudluspunkti.

7.2. Iseloomulikud tehnilised tunnused

Reegel 30(1)

Reegel 30(1) näitab, kuidas saab määrata, kas artikli 82 nõue on täidetud või mitte, kui ilmneb, et leiutisi on rohkem kui üks. Artiklis 82 nõutud side leiutiste vahel peab olema tehniline suhe, mis väljendub nõudluses samade või vastavate iseloomulike tehniliste tunnuste terminites. Väljend "iseloomulikud tehnilised tunnused" tähendab igas nõudluspunktis eristatavat tehnilist tunnust või erilisi tehnilisi tunnuseid, mis määratlevad esitatud taotluse kui terviku panuse tehnika tasemesse. Kui iga leiutise iseloomulikud tehnilised tunnused on kindlaks tehtud, tuleb otsustada, kas leiutiste vahel on tehniline side ja kas see side hõlmab neid iseloomulikke tehnilisi

tunnuseid. On tingimata vajalik, et need iseloomulikud tehnilised tunnused oleksid igas leiutises samad. Reegel 30(1) sätestab, et nõutud suhted võivad leiduda omavahel vastavuses olevate tehniliste tunnuste vahel. Näide selle vastavuse kohta oleks järgmine: ühes nõudluspunktis on iseloomulikuks tehniliseks tunnuseks, mis käsitleb löögisitkuse andmist, metallvedru, kui samal ajal teises nõudluspunktis on selleks kumiplokk.

Mitu erinevate kategooriate sõltumatut nõudluspunkti võivad moodustada kombinatsiooni leiutistest, mis on omavahel nii viisi seotud, et annavad koos ühtse leiundusliku idee. Eriti tuleb reeglit 30(1) tõlgendada kui reeglit, mis lubab lülitada ühte taotlusse mis tahes järgneva, erinevate kategooriate nõudluspunktide kombinatsiooni:

(i) lisaks antud toodet käsitlevale sõltumatule nõudluspunktile sõltumatu nõudluspunkt nimetatud toote valmistamise meetodi kohta, ja sõltumatu nõudluspunkt nimetatud toote kasutamise kohta või

(ii) lisaks sõltumatule meetodit käsitlevale nõudluspunktile sõltumatu nõudluspunkt seadme või vahendite kohta spetsiaalselt selle meetodi teostamiseks või

(iii) lisaks sõltumatule toodet käsitlevale nõudluspunktile sõltumatu nõudluspunkt spetsiaalse meetodi kohta nimetatud toote valmistamiseks ja sõltumatu nõudluspunkt seadme või vahendite kohta spetsiaalselt selle meetodi teostamiseks.

Kui üks ülaltoodud näidetele (i), (ii) või (iii) vastav sõltumatute nõudluspunktide komplekt on alati lubatud, siis mitu sellist komplekti võib Euroopa patenditaotlus sisaldada siiski ainult siis, kui on võimalik kohaldada reeglis 29(2)(a)–(c) kirjeldatud tingimusi ja on täidetud artiklite 82 ja 84 nõuded. Sõltumatute nõudluspunktide arvu kasv, mis kaasneb kõnealuse kombineerimisega, võib olla lubatud ainult erandjuhtudel.

Lisaks on oluline, et üks üldine leiunduslik idee liigendaks nõudluspunktid eri kategooriatesse. Selliste väljendite, nagu “spetsiaalselt kohandatud” või “spetsiaalselt konstrueeritud”

olemasolu igas nõudluspunktis ei tähenda tingimata, et üks üldine leiunduslik idee on olemas.

Ülaltoodud kombinatsioonis (i) on meetod spetsiaalselt kohandatud toote valmistamiseks, kui nõudluses esitatud meetodi lõpptulemuseks on nõudluses esitatud toode, see tähendab, kui meetod on tegelikult loodud nõudluses esitatud toote kättesaadavaks tegemiseks ja seeläbi kirjeldab tehnilist seost nõudluses esitatud toote ja nõudluses esitatud meetodi vahel nii, nagu on kirjeldatud reeglis 30(1). Valmistusmeetodile ja selle tulemusena valmivale tootele ei saa ette heita ühtsuse puudumist ainult selle fakti tõttu, et valmistusmeetod sobib mitte ainult nõudluses esitatud toote valmistamiseks.

Ülaltoodud kombinatsioonis (ii) on seade või vahendid spetsiaalselt konstrueeritud meetodi teostamiseks juhul, kui seade või vahendid on sobivad selle meetodi teostamiseks ja kombinatsioon kirjeldab seeläbi tehnilist seost nõudluses esitatud seadme või vahendite ja meetodi vahel, nagu on ette nähtud reeglis 30(1). Ühtsuse tagamiseks ei ole piisav asjaolu, et seadet või vahendit on võimalik üksnes meetodi teostamisel kasutada. Teisest küljest ei ole erilist tähtsust asjaolul, kas seadet või vahendit saab kasutada ka mingi muu meetodi teostamiseks või meetodit saab teostada, kasutades mõnda teist seadet või vahendit.

7.3. Vaheprodukt ja lõpp-produkt

Leiutise ühtsus vahe- ja lõpp-produkti kontekstis loetakse olemasolevaks, kui:

(i) vahe- ja lõpp-produktil on üks ja sama olulise tähtsusega struktuurielement, st nende põhilised keemilised struktuurid on ühesugused või nende keemilised struktuurid on tehniliselt omavahel lähedalt seotud, kusjuures vaheprodukt kaasab olulise struktuurielemendi nii, et see kuulub lõpp-produkti, ja

(ii) vahe- ja lõpp-produkt on tehniliselt omavahel seotud, st lõpp-produkti toodetakse otse vaheproduktist või eraldatakse sellest väikese arvu vaheproduktidega, mis kõik sisaldavad sama **olulist** struktuuri elementi.

Leiutise ühtsus võib vahe- ja lõpp-produkti vahel olemas olla ka siis, kui nende struktuur ei ole teada, näiteks teadaoleva struktuuriga vaheprodukti ja teadmata struktuuriga lõpp-produkti vahel või teadmata struktuuriga vaheprodukti ja teadmata struktuuriga lõpp-produkti vahel. Langetamaks otsust, et vaheprodukt ja lõpp-produkt on omavahel tehniliselt lähedalt seotud, peavad selle kohta olema piisavad tõendid, näiteks peab vaheprodukt sisaldama sedasama olulist elementi, mida sisaldab lõpp-produkt, või selle olulise elemendi lõpp-produkti kaasama.

Erinevaid vaheprodukte, mida kasutatakse lõpp-produkti valmistamiseks erinevate meetodite korral, võib nõudluses esitada, kui nendel on üks ja seesama oluline struktuurielement. Meetodi korral, mis viib vaheproduktilt lõpp-produktiile, ei ole vahe- ja lõpp-produkti vaja eraldada, kui vaheprodukt ei ole uus. Kui nõudluses on esitatud lõpp-produkti erinevate struktuursete osade jaoks erinevad vaheproduktid, siis ühtsuse olemasoluga vaheproduktide vahel ei arvestata. Kui vaheprodukt ja lõpp-produkt on ühendite perekonnad, peab iga vahepealne ühend vastama ühendile, mis on nõudluses esitatud lõpp-produktide perekonnas. Mõnel lõpp-produktil ei pruugi vaheproduktide perekonnas vastavat ühendit siiski olla; sellisel juhul ei pea need kaks perekonda olema absoluutselt ühilduvad.

Pelk fakt, et lisaks võimele olla kasutatud lõpp-produkti valmistamiseks on vaheproduktidel ka teisi võimalikke kasutusalasid või toimeid, ei peaks põhjustama negatiivset eelarvamust leiutise ühtsuse osas.

7.4. Alternatiivid

Reegel 30(2)

Leiutise alternatiivseid vorme võib nõudluses esitada kas mitmes sõltumatus nõudluspunktis, nagu osutatud III peatüki osas 7.1, või ühes nõudluspunktis (vt siiski III peatüki osa 3.7). Viimasel juhul ei pruugi kahe alternatiivse lahenduse kui sõltumatu vormi olemasolu kohe ilmne olla. Mõlemal juhul tuleb leiutise ühtsuse kaalumisel rakendada siiski sama kriteeriumi ja leiutise ühtsus võib puududa ka üheainsa nõudluspunkti piires.

7.4a. Markush'i-grupp

Kui nõudluspunkt kirjeldab (keemilisi või mitte-keemilisi) alternatiive, st niinimetatud "Markush'i-gruppi", tuleb leiutise ühtsuse üle otsustamisel kaalutleda, kas alternatiivid on sarnase olemusega (vt III, 3.7).

Kui Markush'i-grupp on keemiliste ühendite alternatiivide grupp, tuleb neid käsitleda kui sarnase olemusega ühendeid, kui

(i) kõikidel alternatiividel on ühesugused omadused või toime ja

(ii) * neil on ühesugune struktuur, mis tähendab, et kõigil alternatiividel on ühine oluline struktuurielement või kõik alternatiivid kuuluvad ühte ja samasse tehnika tasemes tuntud keemiliste ühendite klassi, kuhu kuulub leiutis.

"Kõigil alternatiividel on ühine oluline struktuurielement", kui ühenditel on ühesugune keemiline struktuur, mis hõlmab suure osa nende struktuuridest, või kui ühine on ainult väike osa nende struktuurist, mis tehnika taseme seisukohast on aga selgelt eristav osa. Nimetatud struktuurielement võib olla kas üksikkomponent või omavahel ühendatud üksikelementide grupp. Alternatiivsed variandid kuuluvad "tuntud keemiliste ühendite klassi", kui tehnika taseme teadmiste põhjal võib oodata, et selle klassi liikmed käituvad nõudluses esitatud leiutise kontekstis ühtemoodi, st iga liiget võib üksteisega asendada, põhjendatult oodates, et saavutatakse samasugune soovitud tulemus. Kui on võimalik näidata, et vähemalt üks

Markush'i-gruppi kuuluv alternatiiv ei ole uudne, tuleb leiutise ühtsust veel kord üle hinnata.

7.5. Individuaalsed tunnused nõudluses

Kui üks nõudluspunkt sisaldab mitut individuaalset tunnust, mis ei ole omavahel tehniliselt seostatud (st kombinatsioon), vaid pigem kõrvutiseisvad, siis vastuväidet leiutise ühtsuse puudumise tõttu ei teki (vt IV, 9.5).

7.6. Ühtsuse puudumine *a priori* või *a posteriori*

Ühtsuse puudumine võib olla kohe ilmne *a priori*, st enne nõudluse võrdlemist tehnika tasemega, või ilmnedes alles hiljem, kui arvesse on võetud ka tehnika tase, kui näiteks tehnika tasemesse, nagu seda on kirjeldatud artiklis 54(2), kuuluv dokument tõendab, et sõltumatul nõudluspunktil puudub uudsus või leiutustase, jättes sellega kaks või enam sõltuvat nõudluspunkti ilma ühise leiundusliku ideeta (vt III, 7.8).

7.7. Eksperdi lähenemisviis

Kuigi ühtsuse puudumine võib ilmnedas nii *a posteriori* kui ka *a priori*, tuleb arvestada, et ühtsuse puudumine ei ole hili-semas menetluses taotluse tühistamise põhjus. Ehkki selgete juhtumite korral tuleb kindlasti esitada vastuväide ja kindlalt nõuda muutmist, ei tuleks vastuväidet tõstatada ega peale suruda kitsa, sõnasõnalise või akadeemilise lähenemisviisi tõttu. Nii on see eelkõige juhul, kui võimalik ühtsuse puudumine ei nõua tingimata täiendavat otsingut. Esitatud alternatiivide vastastikuse sõltuvuse astmele tuleb, sõltuvalt otsinguaruandes kirjeldatud tehnika tasemest, anda ulatuslik praktiline hinnang. Kui sõltumatutes nõudluspunktidest sisalduvad tunnused on erinevad eelnevatest, siis sellisel juhul puudub ühtsus. Teiselt poolt, kui on olemas ühine idee või põhimõte, mis on uudne ja leiunduslik, siis vastuväidet ühtsuse puudumise tõttu ei teki. Ei saa anda jäiku reegleid selle kohta, mis on lubatav nende kahe äärmuse vahel, ja igat juhtumit tuleb kaalutleda omaette, andes kahtluste korral eelise taotlejale. Nõudluse erijuhtumi kohta tuntud aine mitmel erineval meditsiinilisel otstarbel kasutamise korral vt IV ptk osa 4.2.

7.8. Sõltuvad nõudluspunktid

Vastuväide ühtsuse puudumise tõttu sõltuva nõudluspunkti ja selle nõudluspunkti, millest ta sõltub, suhtes ei ole *a priori* õigustatud sel põhjusel, et nende ühine üldine idee on sõltumatu nõudluspunkti sisuks, mis sisaldub ka sõltuvas nõudluspunktis. Oletame näiteks, et 1. nõudluspunkt taotleb kaitset turbiinirootori labale, mis on teatud kindla kujuga, ning 2. nõudluspunkt esitab "1. nõudluspunktile vastavat turbiinirootori laba, mis on valmistatud sulamist Z". Ühine üldine idee, mis seostab sõltuva nõudluspunkti sõltumatu nõudluspunktiga, on "turbiinirootori teatud kindla kujuga laba".

Kui siiski ilmneb, et sõltumatu nõudluspunkt ei ole patentne, siis tuleb hoolikalt kaaluda küsimust, kas sellegipoolest on olemas leiunduslik seos selle nõudluspunkti ja kõigi temast sõltuvate nõudluspunktide vahel (vt III, 7.6, ühtsuse puudumine *a posteriori*). Võib olla, et ühe nõudluspunkti, mis allub sellele mittepatentsele sõltumatule nõudluspunktile, "teatavaid tehnilisi tunnuseid" ei esine samal või vastaval kujul teises samast nõudluspunktist sõltuvas nõudluspunktis (vt ka VI, 3.4).

7.9. Ühtsuse puudumine otsingu käigus

Reegel 46(1)

Reegel 46(2)

Mitmetel ja tõenäoliselt enamikul juhtudel märkab ühtsuse puudumist ja kajastab seda otsinguaruandes otsinguüksus, kes koostab osalise otsinguaruande, mis põhineb leiutist või omavahel seotud leiutiste ühtset gruppi käsitleva taotluse nendel osadel, mida nõudluses on nimetatud esimes(t)ena.

Otsinguüksus võib taotluse ühtsuse puudumise tõttu tagasi lükata või nõuda nõudluse piiramist, kuid peab teavitama taotlejat sellest, et kui otsinguaruanne koostatakse sellises ulatuses, et see katab ka neid leiutisi, mis ei ole esimestena nimetatud, tuleb kehtestatud tähtaja jooksul tasuda täiendavad otsingulõivud.

7.10. Ühtsuse puudumine sisulise ekspertiisi käigus

Ekspertiisiüksus vaatab leiutise ühtsuse küsimuse esialgselt esitatud nõudluse suhtes alati uuesti läbi või vähemalt aktsepteerib otsinguüksuse-poolset hinnangut ja teavitab taotlejat

tulemusest (vt ka VI, 3.2a). Euro-PCT taotluste kohta, mis on jõudnud Euroopa faasi, vt III, 7.11.

Kui ekspertiisiüksus leiab, et leiutise ühtsus on olemas, ja kui taotleja on tasunud täiendava(d) otsingulõivu(d) ja nõudnud täielikku või osalist tagasimaksmist, korraldab ekspertiisiüksus vastava(te) täiendavalt tasutud lõivu(de) tagasimaksmise. Kui taotleja ei ole kasutanud võimalust saada teiste otsinguaruandes nimetatud leiutiste otsingutulemusi, võetakse seda kui taotleja valikut, mille kohaselt taotlust menetletakse edasi selle leiutise alusel, mille kohta otsing on teostatud (vt G 2/92, OJ 10/1993, 591).

Siiski vaatab ekspertiisiüksus isegi sellisel juhul uuesti läbi küsimuse leiutise ühtsusest (vt T 631/97, OJ 1/2001, 13). Kui ekspert nõustub otsinguüksuse arvamusega, et taotlus sisaldab rohkem kui ühte leiutist, peab ta nõudma kõikide muude leiutiste kustutamist peale selle, mille kohta on teostatud otsing. Kui ekspert ei nõustu otsinguüksuse vastuväitega, peab otsinguüksus teostama täiendava otsingu (vt B-III, 4.2(iii)) ja ekspertiis viiakse läbi nende nõudluspunktide suhtes, mis on kooskõlas leiutise ühtsuse nõudega.

Kui ekspert on nõus otsinguüksuse vastuväitega ühtsuse puudumise kohta ja taotleja on kasutanud võimalust saada otsing ka teistele leiutistele, võib ta võtta vastu otsuse, et taotluse menetlust jätkatakse ükskõik millise leiutise baasil nende hulgast ja ülejäänud kustutatakse. Kui taotleja ei ole seda veel teinud, peab ekspert sisulise ekspertiisi alguses kutsuma taotleja määrama, millise leiutise baasil taotluse menetlust jätkatakse, ja taotlust vastavalt piirama, jättes välja muude leiutiste osad. Viimatinimetatud leiutiste kohta võib taotleja esitada eraldatud taotlused (vt VI, 9, ja A-IV, 1).

Reegel 34(1)(c) Sõltumata sellest, kas otsinguüksus on tõstatanud küsimuse
Reegel 25(1) leiutise ühtsuse kohta või mitte, peab ekspertiisiüksus selles küsimuses alati otsuse vastu võtma. Otsustamisel tuleb võtta arvesse otsinguaruannet. Kui leitakse, et leiutise ühtsust on rikutud, tuleb taotlejalt nõuda oma leiutise piiramist sellisel määral, et vastuväide oleks ületatud. Vajalikuks võib osutada ka leiutiskirjelduse osade muutmise või väljajätmise (vt II, 7.4). Taotleja võib esitada ühe või mitu eraldatud taotlust, mis katavad selle vastuväite tulemusel väljajäetud materjali.

7.10a. Muudetud nõudlus

Reegel 86(4) Olukorra kohta, mil taotleja esitab uued nõudluspunktid selle materjali kohta, mille kohta otsingut ei ole teostatud, näiteks seetõttu, et materjal sisaldas ainult leiutiskirjelduses, ja otsinguüksus ei pidanud asjakohaseks otsingut sellele laiendada, vt VI, 5.2(ii), ja B-III, 3.6.

7.11. Euro-PCT taotlused

7.11.1 Rahvusvahelised taotlused ilma täiendava otsinguta

Art. 157(3)(a) Rahvusvahelistele patenditaotlustele, mis sisenevad Euroopa faasi EPO, Rootsi, Hispaania või Austria patendiameti kui rahvusvahelise otsingu ameti rahvusvahelise otsinguaruandega, ei ole täiendavat otsingut vaja teostada. Sisulise ekspertiisi käigus võivad sellisel juhul olla eristatud järgmised olukorrad:

(i) kui rahvusvaheline otsing on teostatud ühe nimetatud ameti poolt, on kasutanud võimalust lasta teha otsing ka muu(de) leiutis(t)e kohta, makstes nende eest täiendava otsingu lõivud, vaid on kasutanud võimalust muuta nõudlust pärast rahvusvahelise otsinguaruande kättesaamist nii, et nõudluspunktid piirduvad leiutisega, mille kohta otsing on teostatud, ja on ühtlasi teatanud, et soovib ekspertiisi tegemist selle muudetud nõudluse alusel, teostab ekspert ekspertiisi nende muudetud nõudluspunktide põhjal;

Reegel 112 (ii) kui eespool nimetatud juhtumi korral ei ole taotleja nõudlust muutnud niiviisi, et see piirduks leiutisega, mille kohta otsing on teostatud, ja ekspert nõustub rahvusvahelise otsingu ameti vastuväitega, esitab ekspert taotlejale esmalt üleskutse maksta täiendavad otsingulõivud perioodi jooksul, mis ei tohi olla lühem kui kaks nädalat ja pikem kui kuus nädalat, kui taotleja soovib, et taotlusele tehakse ekspertiis mis tahes muu leiutise põhjal.

Kõnealune kiri tuleb saata enne esimest kommunikatsiooni artikli 96(2) ja reegli 51(2) alusel.

- Reegel 112 Reegli 112 kohane kiri tuleb väljastada ka nendel juhtudel, kui ekspertiis peab põhinema nõudluspunktide grupil, mis – kuigi puudutab ainult ühte esialgu taotletud leiutist – ei ole kaetud rahvusvahelise otsinguaruandega, sest selle leiutise otsingu eest ei ole tasutud täiendava otsingu lõivu.
- Reegel 86(4) Kui aga nõudlus, millele tuleb teha ekspertiis, puudutab leiutist, mis erineb kõikidest esialgu ametile kaitsmiseks esitatud leiutistest ja mis ei moodusta neid leiutisi kombineerides ühte leiunduslikku ideed, siis reegli 112 kohast kirja ei saadeta. Selle asemel tuleb esimeses kirjas vastavalt artiklile 96(2) ja reeglile 51(2) esitada vastuväide reegli 86(4) alusel (vt ka VI, 5.2(ii)).
- Kui taotleja ei tasu ülalnimetatud täiendava otsingu lõive, võetakse seda kui taotleja soovi, et taotluse menetlust jätkatakse esimeste nõudluspunktide alusel, nimelt nende alusel, mille kohta on teostatud otsing, ja taotleja peab kustutama muude leiutistega seotud materjali.
- Kui taotleja tasub täiendavad otsingulõivud, peab ta pärast täiendava otsingu aruande kättesaamist teatama, millise leiutise alusel taotlust menetletakse, ja taotlust vastavalt piirama. Kui taotleja ei ole seda veel teinud, peab ekspert sisulise ekspertiisi alguses paluma taotlejal teatada, millise leiutise baasil taotluse menetlust jätkatakse, ja taotlust vastavalt piirata, jättes välja muude leiutiste osad.
- Reegel 25(1) Mõlema juhtumi, nii (i) kui ka (ii) korral võib taotleja esitada eraldatud taotluse nende leiutiste kohta, mis on eemaldatud ühtsuse puudumisest tingitud vastuväite tõttu (vt VI, 9, ja A-IV, 1);
- (iii) kui taotleja ei ole tasunud lõivu täiendava otsingu eest ja ekspert ei ole nõus rahvusvahelise otsingu ameti vastuväitega, peab otsinguüksus tegema täiendava otsingu (vt B-III, 4.2(iii)) ja ekspertiis viiakse läbi kõikide nõudluspunktide osas;
- (iv) kui taotleja on tasunud täiendava otsingu lõivud rahvusvahelises faasis ja kui ekspert nõustub rahvusvahelise otsingu ameti vastuväitega, võib taotleja määrata, et taotlust menetletakse ükskõik millise leiutise alusel nendest, millele

otsing on tehtud, kusjuures muud leiutised kustutatakse. Kui taotleja ei ole veel otsust vastu võtnud, palub ekspert sisulise ekspertiisi alguses otsuse langetada.

7.11.2. Täiendava otsinguga rahvusvahelised taotlused

Art. 157(2)(a) Rahvusvahelistele taotlustele, mis sisenevad Euroopa faasi rahvusvahelise otsinguaruandega, mille on teinud mõni teine rahvusvahelise otsingu amet, võrreldes nendega, mida on nimetatud eespool (III, 7.11.1), teostab otsinguüksus täiendava otsingu. Kui otsinguüksus teeb täiendava otsingu käigus kindlaks ühtsuse puudumise (vt B-VII, 2.4), rakendub eespool nimetatud säte III, 7.9. Enne ekspertiisiüksust rakenduvad vastavalt III, 7.10 ja 7.10a.

7.11.3. Rahvusvahelise eelekspektiisi aruanne (REA)

Rahvusvaheliste taotluste korral, mis sisenevad Euroopa faasi rahvusvahelise eelekspektiisi aruandega, peab ekspert hoolikalt arvesse võtma REA seisukoha, enne kui sellest kõrvale kaldub.

See võib olla vajalik juhtudel, kui nõudlust on muudetud, või kui reeglite tõlgendamine leiutise ühtsuse suhtes oli ekslik, täpsemalt vt eespool III, 7.11.1 ja 7.11.2.

7.11.4. Piiratud REA

Reegel 107(2) Kui taotluse kohta on olemas Euroopa patendiameti REA ja taotleja soovib, et taotlust menetletakse selliste nõudluspunktide alusel, mis ei olnud kõnealuse REA objektiks, kuna nende kohta ei olnud ühtsuse puudumise tõttu teostatud rahvusvahelise otsingu ametkonna otsingut, tehakse taotlejale ettepanek tasuda täiendava otsingu lõivud nende leiutiste eest, millele otsingut ei teostatud, ja lisaks tasuda piiratud ekspertiisi ja täisekspektiisi lõivude vahe, nagu esitatud reeglis 107(2), kui ta soovib, et taotlust menetletakse sellise leiutise alusel, mis ei olnud REA objektiks. Ka sellisel juhul peab taotleja pärast täiendava otsingu aruande kättesaamist näitama, millise leiutise alusel taotluse menetlust jätkatakse.

8. Erinevad patenditaotluse tekstid eri lepinguosaliste riikide suhtes (vt ka D-VII, 4)

8.1. Erinev tekst tehnika taseme suhtes vastavalt artiklile 54(3) ja (4).

Reegel 87

Kui Euroopa patendiamet märkab, et ühe või mitme märgitud lepinguosalise riigi seisukohalt moodustab varasem Euroopa patenditaotlus osa tehnika tasemest vastavalt artiklile 54(3) ja (4) ja kui erinev tehnika tase annab alust nõudluse erinevatele tekstidele, võib kõnealustes lepinguosalistes riikides esitada erinevad nõudluspunktide komplektid. Erinevad leiutiskirjeldused ja joonised tuleb esitada ainult juhul, kui ühise leiutiskirjelduse põhjal ei ole võimalik selgelt aru saada, millist objekti tuleb eri lepinguosalistes riikides, arvestades vastavat tehnika taset, kaitsta (vt ka IV, 6.3 ja VI, 5.5).

8.2. Erinevad tekstid, kui on toimunud õiguste osaline üleminek vastavalt artiklile 61

Art. 61(1)(b)

Reegel 15

Reegel 16(1), (2)

Kui lõplik otsus vastavalt artiklile 61 on määranud, et kolmas osapool omab õigust Euroopa patendile ainult ühe osa suhtes objektist, peab esialgne Euroopa patenditaotlus märgitud lepinguosalistes riikides, kus selline otsus vastu võeti või seda tunnistati, "kohaldatavatel juhtudel" sisaldama nõudlust, leiutiskirjeldust ja jooniseid, mis erinevad muude lepinguosaliste riikide vastavatest dokumentidest (vt ka VI, 5.5 ja 9.2).

8.3. Erinev tekst, kui on tehtud reservatsioon vastavalt artiklile 167(2)(a)

Art. 167(2)(a) Kui lepinguosaline riik on teinud reservatsiooni vastavalt artiklile 167(2)(a), võivad keemia- farmaatsia- ja toiduainetealased patenditaotlused selle riigi ja teiste märgitud riikide jaoks hõlmata erinevaid nõudluspunktide komplekte.

Selliseid reservatsioone on teinud Austria, Kreeka ja Hispaania. Kahjustamata artiklit 167 (5), lõppes reservatsioon Austria jaoks pärast 7. oktoobrit 1987, ning Kreeka ja Hispaania jaoks pärast 7. oktoobrit 1992.

Tavaliselt peab kõigile nõudluspunktide kompleksidele piisama ühest ühisest leiutiskirjeldusest.

8.4. Erinev tekst, kui on olemas varasema kuupäevaga siseriiklikud õigused

Art. 139(2) Varasema kuupäevaga siseriiklikud õigused ei sisaldu tehnika tasemes (art 54), sest EPO teeb patentsuse ekspertiisi. Järelikult eraldi otsingut varasema kuupäevaga siseriiklike õiguste kohta ei tehta, ehkki kõiki leitud dokumente kajastatakse otsinguaruandes (vt B-VI, 4.2). Artikli 139(2) kohaselt võib varasema kuupäevaga siseriiklike õigusi pärast Euroopa patendi väljaandmist siseriiklikus menetluses siiski tunnistada kui tühistamise alust. Selline juhtum, nagu näiteks artikli 167(2)(a) kohane reservatsioon (vt III, 8.3), on üheks näiteks Euroopa sisulise ekspertiisi seaduse ühtsuse eranditest. Kui on olemas siseriiklikud huvid, on taotlejal seaduspärane huvi esitada eraldi nõudlus tagamaks, et kaitstud patenti ei saa mõnes lepinguosalisel riigis osaliselt tühistada. Eraldi nõudluse esitamine ei peaks siiski olema ei nõutud ega soovitatud.

Kui taotleja esitab ekspertiisi menetluse käigus tõendid varasema kuupäevaga vastavate siseriiklike õiguste olemasolu kohta konkreetses lepinguosalisel riigis, on asjakohane lubada eraldi nõudluse lisamist kõnealuse lepinguosalise riigi jaoks (vt VI, 4.9 ja 4.10). Tõendid peavad olema kas trükitud leiutiskirjelduse kujul või, kui võimalik, koopiana kasulikust mudelist või kasulikkuse tunnistusest või selle taotlusest (vrd art 140); see on vajalik õigustamatu kõrvalekaldumise takistamiseks Euroopa patendi ühtsusest.

Varasema kuupäevaga siseriikliku õiguse toime on määratud vastava siseriikliku otsusega. Ekspert ei pea otsustama, kas taotleja on erinevate nõudluspunktide abil piiranud oma taotluse ulatust nõutud piirini. See kuulub taotleja vastutusalasse.

Ekspert peab kontrollima, kas erinevad nõudluspunktid ei lähe vastuollu artikliga 123(2) ja kas need on kooskõlas teiste EPC nõuetega.

Vastupidiselt Euroopa varasemast kuupäevast pärit õigusele, ei sisaldu tehnika tasemes varasema kuupäeva siseriiklikud õigused, mistõttu ei ole õigustust erinevatele kirjeldustele. Seega tuleb sobivas kohas leiutiskirjelduse sissejuhatavas osas, eelistatavalt eraldi lõigus pärast reeglile 27(1)(a) vastavat informatsiooni, teha viide kõnealusele olukorrale, näiteks järgmises sõnastuses:

Viidates... (näiteks varasemale taotlusele nr...), on taotleja vabatahtlikult piiranud käesoleva patenditaotluse kaitseulatust ja esitanud eraldi nõudluse... (lepinguosalise riigi) jaoks.”

8.5. Nõudluspunktide lõivude arvutamine

Nõudluspunktide lõivud arvutatakse vastavalt VI ptk osale 15.1.

**Patendi taotlemise ja jõushoidmisega seotud riigilõivud Eesti Vabariigis
(seisuga 1. jaanuar 2005)**

	Toiming	Riigilõivumäär (kroonides)
1.	Patenditaotluse esitamine	3500
2.	Patenditaotluse esitamine füüsilisest isikust taotleja või ainult füüsilistest isikutest taotlejate korral	875
3.	Üle 10-punktilise patendinõudlusega patenditaotluse esitamise eest tasutakse punktis 1 või 2 toodud riigilõivumäär + 200 krooni iga punkti eest alates 11. punktist	
4.	Pärast patendi väljaandmise või patenditaotluse tagasilükkamise otsuse tegemist patenditaotluses paranduste ja täienduste tegemine	1500
5.	Patenditaotluse üleminekul taotleja andmete muutmise avalduse esitamine	500
6.	Patenditaotluse menetluse jätkamine pärast menetluse peatamist	500
7.	Patenditaotluse menetluse taastamine	500
8.	Leiutise registreerimine patendiregistris	1500
9.	Patendikirjelduse paranduste teate avaldamine	500
10.	Patendinõudluse muutmise teate ja uue patendikirjelduse avaldamine	700
11.	Patenditaotluse, patendi ja Euroopa patendi jõushoidmine:	
	esimese kehtivusaasta eest	400
	teise kehtivusaasta eest	400
	kolmanda kehtivusaasta eest	1000
	neljanda kehtivusaasta eest	1200
	viienda kehtivusaasta eest	1500
	kuuenda kehtivusaasta eest	1800
	seitsmenda kehtivusaasta eest	2100
	kaheksanda kehtivusaasta eest	2400
	üheksanda kehtivusaasta eest	2800
	kümnnenda kehtivusaasta eest	3200
	üheteistkümnenda kehtivusaasta eest	3800
	kaheteistkümnenda kehtivusaasta eest	4400
	kolmeteistkümnenda kehtivusaasta eest	5000
	neljateistkümnenda kehtivusaasta eest	5600
	viieteistkümnenda kehtivusaasta eest	6300
	kuueteistkümnenda kehtivusaasta eest	7000
	seitsmeteistkümnenda kehtivusaasta eest	7700
	kaheksateistkümnenda kehtivusaasta eest	8400
	üheksateistkümnenda kehtivusaasta eest	9100
	kahekümnnenda kehtivusaasta eest	9800

12.	Patenditaotluse, patendi ja Euroopa patendi jõushoidmise eest kehtivusaasta riigilõivu tasumisel pärast tasumistähtpäeva möödumist tasutakse punktis 11 toodud kehtivusaasta riigilõivumäär + 10% vastavast riigilõivumäära	
13.	Patendi ja Eestis kehtiva Euroopa patendi ülemineku, litsentsilepingu või sundlitsentsi kohta kande tegemise avalduse esitamine	500
14.	Euroopa patenditaotluse siseriiklikku menetlusse võtmine patenditaotlusena	3500
15.	Euroopa patenditaotluse patendinõudluse tõlke avalikustamine	500
16.	Euroopa patendikirjelduse tõlke või muudetud Euroopa patendikirjelduse tõlke avalikustamine	700
17.	Euroopa patendikirjelduse tõlke või muudetud Euroopa patendikirjelduse tõlke esitamise tähtaja pikendamine	500
18.	Rahvusvahelise patenditaotluse esitamine Patendiametile	1800
19.	Rahvusvahelise patenditaotluse siseriiklikku menetlusse võtmine	3500
20.	Rahvusvahelise patenditaotluse siseriikliku menetluse taastamine	500
21.	Rahvusvahelise patenditaotluse patendinõudluse eestikeelse tõlke avalikustamine	500
22.	Rahvusvahelise patenditaotluse eestikeelse tõlke esitamise tähtaja pikendamine	500
23.	Patendiga kaitstud meditsiinitoote või taimekaitsetoote täiendava õiguskaitse taotluse esitamine	1600
24.	Meditsiinitoote või taimekaitsetoote täiendava õiguskaitse jõushoidmine esimese ja iga järgneva täiendava õiguskaitse kehtivusaasta eest	9800
25.	Meditsiinitoote või taimekaitsetoote täiendava õiguskaitse jõushoidmise eest tasutakse kehtivusaasta riigilõivu tasumisel pärast tasumistähtpäeva möödumist punktis 24 toodud kehtivusaasta riigilõivumäär + 10% vastavast riigilõivumäära	

Riigilõivud (vastavalt riigilõivuseadusele RT I 1997, 80, 1344; 2000, 5, 32; 2001, 55, 331; 2004, 76, 526; 9, 52; 14, 91 ja 92; 18, 132; 20, 141, 24, 165; 25, 170; 26, 173; 27, 177; 28, 189; 30, 205; 32, 226 ja 228, 34, 236; 36, 251; 38, 257 ja 258; 45, 315 ja 317; 71, 502; 75, 521; 86, 583; 87, 593; 89, 611) tasutakse Patendiameti kontole nr 10052032122004 Eesti Ühispangas (kood 401). Riigilõivu tasumist tõendav dokument esitatakse Patendiametile.

Patenditaotluse esitamise eest tasutakse riigilõiv kahe kuu jooksul patenditaotluse esitamise kuupäevast arvates. Nimetatud riigilõivu tasumise tähtaega ei saa pikendada ega taastada. Kui riigilõivu patenditaotluse esitamise eest ei ole tähtaegselt tasutud, siis lükkab Patendiamet patenditaotluse tagasi.

Eestis patendi saamise avalduse vorm

PATENDIAMET

Patendiosakond
Toompuiestee 7
15041 Tallinn
Tel 627 7910
627 7925
Faks 627 7912

Patendi saamise avaldus

esitatakse ühes eksemplars

Käesolevaga soovitakse saada patenti Eesti Vabariigis

Täidab Patendiamet

(21) Patenditaotluse number:

(22) Patenditaotluse esitamise kuupäev:

(30) Prioriteet: kuup.: riik: taotluse nr:

(43) Patenditaotluse avaldamise kuupäev:

Täidab patenditaotleja

1. Patenditaotleja (ees- ja perekonnanimi või nimi, aadress, telefon, riigi kood):
(71)

2. Patenditaotleja esindaja

(74) ☐ Ühine esindaja (ees- ja perekonnanimi või nimi): ☐ Patendivolinik (ees- ja perekonnanimi, büroo täielik nimi, aadress, telefon, registreerimisnumber):

3. Andmed kirjavahetuse pidamiseks (isiku ees- ja perekonnanimi, ametnimetus, postiaadress, telefon, faks):

4. Autor (ees- ja perekonnanimi, aadress, riigi kood):
(72)

Autori nime avalikustamise keeld (täidetakse autori nõudmisel)

Mina (ees- ja perekonnanimi)

palun mitte avalikustada minu nime autorina.
Allkin:

5. Patenditaotleja on saanud patendi taotlemise õiguse kui: ☐ auton õigusjärglane ☐ isik vastavalt töölepingule ☐ isik vastavalt lepingule, välja arvatud töölepingule		
6. Leiutise nimetus (eesti ja inglise keeles): (54)		
7. Prioriteedinõue: ☐ Pariisi konventsiooni vm kokkuleppe taotluse alusel (32) kuupäev: (33) riik: (31) taotluse number:		
☐ (62) varasema patenditaotluse alusel sellest eraldatud patenditaotluse puhul (seaduse § 11 lõige 4) ☐ varasema patenditaotluse paranduste ja täienduste alusel (seaduse § 11 lõige 3) ☐ (66) varasema taotluse alusel (seaduse § 11 lõige 5) kuupäev: taotluse number:		
8. Andmed riigilõivu tasumise kohta: ☐ patenditaotluse esitamise lõiv _____ kr ☐ täiendav lõiv üle kümnepunktilise nõudluse puhul _____ kr ☐ Patendiameti poolt viidatud patendidokumentide või muude trükiste koopiate väljastamise lõiv _____ kr kokku: _____ kr Maksemoodus: Maksedokumendi nr: Kuupäev:		
Maksja: ☐ patenditaotleja ☐ patendivolnik ☐		
9. Muud andmed: ☐ esmase taotluse andmed (seaduse § 21 lõige 2) kuupäev: riik: taotluse number:		
☐ (83) bioloogilise aine, sealhulgas mikroorganismi deponeerimise andmed: ☐ patendiseaduse § 8 lõikes 3 nimetatud teabe avalikustamise kuupäev (23) ja andmed:		
10. Lisad: ☐ leiutiskirjeldus _____ lehel 3 eks ☐ järjestuse loetelu _____ lehel 3 eks ☐ patendinõudlus _____ lehel 3 eks, _____ nõudluspunkti ☐ leiutise olemuse lühikokkuvõtte eesti keeles _____ lehel 2 eks ☐ leiutise olemuse lühikokkuvõtte inglise keeles _____ lehel 2 eks ☐ joonised ja muu illustreeriv materjal _____ lehel 3 eks ☐ riigilõivu tasumist tõendav dokument _____ lehel 1 eks ☐ volikiri _____ lehel 1 eks ☐ prioriteedinõuet tõendavad dokumendid _____ lehel 1 eks ☐ bioloogilise aine, sealhulgas mikroorganismi deponeerimist tõendav dokument _____ lehel 1 eks ☐		
Allkiri:		
Koht:		
Kuupäev:		

Varem samas sarjas ilmunud:

Raul Kartus, Jaak Ostrat. Leiutis ja patendinõudlus : metoodilised juhised. Tallinn, 2001

Ingrid Matsina. Euroopa Ühenduse kaubamärk : metoodilised juhised. Tallinn, 2001

Jeremy R Goddin. Euroopa patent. Tallinn, 2003

Patenditaotlus. Valik patenditaotlejale olulisi õigusakte : metoodilised juhised. Tallinn, 2003

Jaak Ostrat. Patendist tulenevate õiguste teostamine: metoodilised juhised. Tallinn, 2004